

Hlas Nového Mesta

ROČNÍK XXIX. ČASOPIS OBYVATEĽOV MESTSKEJ ČASTI BRATISLAVA-NOVÉ MESTO, 1-2/2019

- **Kto rozhoduje o výstavbe v Bratislave**
- **Prvý prišiel na svet Samko**
- **Svet smeruje k zeleným budovám**
- **Ako sa zmenilo Nové Mesto v roku 2018**

Milí čitatelia,

zima nám začiatkom roka dopriala o čosi viac zdravého pohybu. Deťom stavanie snehuliakov či veselé sánkovanie, tým starším skôr tradičné odhadzovanie a odmetanie snehu. Aj keď zodpovednosť za údržbu chodníkov prešla po novej právnej úprave z majiteľov rodinných domov na mesto a mestské časti, ťažko možno očakávať, že to zvládnu s potrebnou rýchlosťou či dokonca s nezmeneným rozpočtom. Myslím, že to pochopila aj väčšina Novomešťanov. Bez dlhých úvah vzali do rúk lopaty, aby chodníky v okolí domov boli bezpečné.

V prvom tohtoročnom čísle Hlasu sme sa obzreli za priaznivými zmenami, ktoré sme v mestskej časti dosiahli počas roka 2018. Nové športoviská, parky, komunitné priestory či triedy v materských školách mnohých z nás potešili. Zároveň si všímame priority samosprávy v najbližších mesiacoch i rokoch a predstavujeme nových členov miestneho zastupiteľstva. Veríme, že zvolení poslanci prinesú čerstvé nápady a s chuťou sa pustia do práce, aby spoločne so svojimi voličmi väčšinu z nich zrealizovali.

Vo viacerých článkoch sa venujeme ekologickým témam. Či už ide o budovy, ktoré zbytočne neodčerpávajú energiu a neznečisťujú životné prostredie, o vysádzanie stromoradia popri Račianskej ulici, alebo o dôslednú snahu znižovať množstvo odpadu, ktoré každodenne produkuje. Či sa nám to páči, alebo nie, nad udržateľným spôsobom uspokojovania našich potrieb sa musíme zamýšľať čoraz častejšie. Mnohí ľudia sa dobrovoľne vydávajú cestou skromnejšieho životného štýlu a osobným príkladom inšpirujú okolie.

Ak za zimných večerov radi beriete do rúk dobrú knihu, zrejme vás potešia rozhovory so spisovateľom, básnikom a esejistom Dušanom Dušekom i autorom literatúry faktu Ivanom Szabóom. Podelili sa s nami o svoje zážitky a skúsenosti, pripomenuli aj zaujímavé fakty z minulosti Nového Mesta.

Jana Škutková

Z obsahu čísla:

Predstavujeme nových poslancov str. 4

Participatívny rozpočet mieri do škôl str. 8

Šinter liga sa uchytila str. 11

Kabinet pomalosti mal narodeniny str. 12

Odpadu produkujeme priveľa str. 13

Ako priblížiť deťom dejiny? str. 20

Obálka:
Zima na Kolibe má svoje čaro
Snímka Jana Plevová

Vydáva Mestská časť Bratislava-Nové Mesto,
IČO: 00603317

Adresa: Miestny úrad Bratislava-Nové Mesto,
Junácka 1, 832 91 Bratislava,
tel.: 02/4925 3136, redakcia: hlas@banm.sk,
inzercia: tlac@banm.sk, www.banm.sk/casopis/
Mesačník, dátum vydania 28. 1. 2019,
obyvateľom mestskej časti sa distribuuje bezplatne.

Redakčná rada:

Predseda: Mgr. Rudolf Kusý,
členov redakčnej rady na obdobie 2019 – 2023
schválil Miestne zastupiteľstvo
Bratislava-Nové Mesto na svojom zasadnutí,
tajomník: Mgr. Ján Borčín.

Jazyková úprava: Hana Čiefová.

Grafická úprava: Martin Lovás.

Tlač: UltraPrint, s. r. o. Náklad: 24 200 výtlačkov.
Číslo 1-2/2019.

ISSN 1339-7990. EV 3920/09.

Pátrajte po Čiernych dierach

Bez obáv, nemá to nič spoločné s vesmírom. A ak áno, jedine s výtvarným. Na ten mohli naraziť návštevníci predvianočných trhov pred Starou tržnicou. Tí, ktorí sa o ňom dopočuli oneskorene, majú smolu, všetko sa vraj vypredalo. Ale skvelá myšlienka žije ďalej. Čierne diery sú nadšenci, ktorí sústreďujú ilustrátorov a grafických dizajnérov vytvárajúcich grafické listy s našimi priemyselnými a inými technickými pamiatkami, súčasnými aj zaniknutými. Získanou novou technológiou farebnej tlače ich v limitovaných množstvách rozmnožujú a predávajú. „Aj pamiatky Nového Mesta?“ spýta sa pochybovačne Novomešťan lokálpatriot, ktorý vie, že jeho mestská časť vďačí za svoj historický vznik predovšetkým niekdajšiemu priemyselnému rozvoju. „Aj tie,“ dozvie sa. Ak nám ich niekto vytvorí...

Lucia Žatkuliaková:
Kónská železnica

Začalo sa nové funkčné obdobie samosprávy

Starosta Rudolf Kusý a 25 novozvolených poslancov miestneho zastupiteľstva Nového Mesta zložili 6. decembra sľub, ktorým sa začalo ďalšie štvorročné funkčné obdobie miestnej samosprávy.

Rudolf Kusý je starostom už tretie volebné obdobie po sebe. V príhovore poďakoval poslancom doterajšieho zastupiteľstva, ako aj kolegom z miestneho úradu za spoluprácu a spoločne dosiahnuté výsledky. Zvoleným poslancom zablahožela a požiadal ich o spoluprácu, ktorá bude prospešná pre ďalší rozvoj Nového Mesta a Bratislavy. Starosta predstavil hlavné úlohy, ktoré stoja

pred samosprávou: pokračujúca rekonštrukcia škôl a škôlok, vybudovanie nových materských škôl, riešenie parkovacej politiky v spolupráci s hlavným mestom či vybudovanie sociálneho zariadenia s celodennou starostlivosťou. Zvlášť sa venoval náročnej výzve – sčítaniu obyvateľov, ktoré Slovensko čaká o pár rokov a ktoré má priamy dopad na financovanie samosprávy. Podľa Rudolfa Kusého bude preto dôležitou úlohou presvedčiť čo najviac ľudí, ktorí žijú v Novom Meste a prijímajú od samosprávy rôzne benefity, aby si v Bratislave aj nahlásili trvalý pobyt a prihlásili sa v sčítaní k Novému Mestu. „V prípade, že v Novom Meste zvládneme túto úlohu úspešne, môžeme získať do rozpočtu mestskej časti každý ďalší rok o jeden milión eur navyše,“ zdôraznil starosta.

Na slávnostné ustanovujúce zasadnutie novomestského zastupiteľstva prijal pozvanie aj novozvolený primátor Bratislavy Matúš Vallo. „Spolupráca s mestskými časťami je základom dobrého mesta,“ skonštatoval v príhovore. Nové Mesto označil za veľkú a významnú mestskú časť, v ktorej vidí priestor na úspešnú spoluprácu s prínosom pre mestskú časť aj Bratislavu.

Prvé riadne stretnutie zastupiteľstva Nového Mesta je naplánované na február.

(bor), snímka Jana Plevová

Menej byrokracie pri predkladaní verejných listín

Od 16. februára 2019 sa v členských štátoch Európskej únie zjednodušia požiadavky na predkladanie niektorých verejných listín. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2016/1191 ustanovuje systém akceptovania verejných listín, ako sú napríklad rodné, sobášne a úmrtne listy. Tieto budú oslobodené od vyššieho overenia alebo inej formálnej náležitosti (nebude potrebná apostilácia)

a zároveň sa ruší potreba ich prekladu. S cieľom zjednodušiť voľný pohyb občanov únie sa zavádza používanie viacjazyčných štandardných formulárov (ďalej VŠF) v každom úradnom jazyku inštitúcií EÚ. Takýto formulár bude na žiadosť osoby priložený k pôvodnej verejnej listine a bude platiť iba v spojení s ňou. V praxi to znamená, že ak občan SR potrebuje rodný list do iného štátu EÚ, vyžiada

si na matričnom úrade rodný list s VŠF a predloží ho v zahraničí bez ďalšieho overenia a prekladu. Platí to aj naopak, takže občan iného členského štátu EÚ dostane vo svojej krajine na požiadanie rodný list s VŠF v slovenskom jazyku a použije ho u nás bez legalizácie a prekladu ako platnú verejnú listinu.

Viera Zámečníková,
vedúca Matričného úradu BANM

V Bratislave sa prvý narodil Samko

Prvým bábätkom roku 2019 je v Bratislave Samko. Prišiel na svet nadržanom o 3.19 h v pôrodnici na Kramároch a stal sa tak zároveň prvým dieťaťom narodeným v našej mestskej časti. „Predpokladaný termín pôrodu bol stanovený na 11. januára, ja som očakávala, že to bude okolo 5. 1. Samko sa však začal pýtať na svet už počas silvestrovskej noci a stihol to práve na Nový rok,“ hovorí s úsmevom mamička Alena. Jej prvorodený synček vážil 4 190 gramov a meral 52 centimetrov. Keďže chlapec bol pomerne veľký a otočený panvovým koncom, lekári sa rozhodli pre pôrod cisárskym rezom.

„Nočná služba na 1. gynekologicko-pôrodníckej klinike LF SZU bola rovnaká ako po iné dni, všetko prebiehalo pokojne a v prvý deň roka sa narodilo sedem detičiek. Mohli by sme povedať, že je to šťastné číslo,“ povedal s úsmevom prednosta kliniky Doc. MUDr. Igor Rusňák, PhD. Dodal, že tesne pred koncom minulého roku boli priestory novorodeneckého oddelenia zrekonštruované a podstatne sa zvýšil ich komfort. Mamičky veľmi oceňujú obnovené hygienické zariadenia a nové vybavenie modernejším nábytkom. „V tomto roku máme v pláne zrekonštruovať aj pôrodnicu, vytvoriť boxy, ktoré dajú rodičkám väčší

pocit súkromia, a priblížiť sa tak štandardom v najvyspelejších krajinách,“ doplnil MUDr. Rusňák.

Mamičku s novorodeniatkom navštívil 2. januára v nemocnici aj starosta Rudolf Kusý. Obom poprial veľa zdravia a spolu s upomienkovými predmetmi odovzdal mladej rodine finančný dar mestskej časti 200 eur.

Jana Škutková, snímka Jana Plevová

Predstavujeme nových poslancov

Ing. Andrej Árva
0903 109 139
andrej.arva123@gmail.com

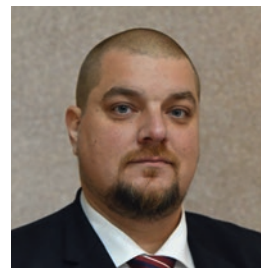
Ing. Katarína Augustinič
0905 017 726
katarina.augustinic@gmail.com

Andrej Balga, MBA
0905 105 555
info@kartanovomestana.sk

MUDr. Pavol Dubček
02/4464 6364
pavoldubcek@gmail.com

Bc. Branislav Filipovič
0903 181 181
brano@filipovic.ba

Ing. Pavol Galamboš
0905 506 555
palko92@gmail.com

Ing. Libor Gašpírek
0908 679 885
libor.gaspierik@gmail.com

JUDr. Tomáš Korček
0910 970 941
tkorcek@gmail.com

Martin Lovich
0911 595 217
lovichmk@gmail.com

Mgr. Marianna Mašátová Haliaková
0903 253 311
mariana.masatova@gmail.com

JUDr. Richard Mikulec
richard.mikulec@gmail.com

Mgr. Vladimír Mikuš
0915 742 999
mikusvladimir@gmail.com

Ing. Jakub Mrva
jakub_mrva@yahoo.com

Mgr. Juraj Petrovič
0903 259 717
jurajpetrovic@oks.sk

Mgr. Edita Pfundtner
edit.pfundtner@gmail.com

Ing. Katarína Šebejová, PhD.
0904 415 469
katkasebej@gmail.com

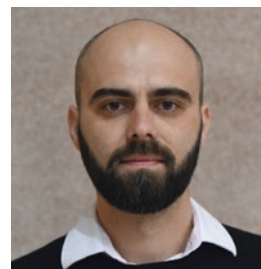
Roman Štamborský
stamboroman@gmail.com

Ing. Silvia Švecová, PhD.
0905 332 949
silvia.svecova.75@gmail.com

Mgr. Darina Timková
0905 437 370
timkova.darina@gmail.com

Ing. Pavol Troiak
0910 501 562
pavol.troiak@gmail.com

Ing. arch. Peter Vaškovič
0948 620 696
peter.vaskovic.banm@gmail.com

Mgr. Martin Vlačiky, Ph.D.
0903 970 523
martin.vlaciky.banm@gmail.com

Vladimír Volf
0917 217 857
ahoj@vladovolf.sk

Mgr. Peter Weiss
0918 479 164
peto.weiss@gmail.com

Ing. Stanislav Winkler
0905 216 675
stanislav.winkler@gmail.com

Kto rozhoduje o výstavbe v Bratislave

V minuloročných komunálnych voľbách bola téma výstavby v Novom Meste jednou z ťažiskových. Viacerí kandidáti sľubovali obyvateľom rozumnú či prijateľnú výstavbu, iní zase výstavbu regulovanú. Vedeli, čo svojim voličom ponúkali a čo splniť môžu či nemôžu?

Postup povoľovania stavieb je upravený v zákone č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov (stavebný zákon) a vo vyhláške č. 453/2000 Z. z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia stavebného zákona. Základným dokumentom, ktorý umiestňuje konkrétnu stavbu v území, vytvára predpoklady na ďalší proces povoľovania a jej následnú výstavbu, je rozhodnutie o umiestnení stavby. Toto rozhodnutie vydáva stavebný úrad ako orgán štátnej správy. V súčasnosti sú na Slovensku i v Bratislave stavebné úrady začlenené do štruktúr miestnych úradov, t. j. na stavebné úrady je prenesený výkon štátnej správy. Štatutárnymi predstaviteľmi stavebných úradov sú preto starostky a starostovia. Rozhodujú teda o výstavbe stavebné úrady ako orgány štátnej správy, alebo starostovia ako volení predstavitelia obyvateľov? Odpoveď na túto otázku nie je jednoduchá.

Ťažiskovými podkladmi na vydanie územného rozhodnutia sú územné plány obcí a zón. Obstarávateľmi, teda priamymi objednávateľmi týchto územných plánov sú spravidla obce. V Bratislave je to tak, že územný plán Bratislavy obstaráva Hlavné mesto SR Bratislava (výkonným orgánom je magistrát) a územné plány zón obstarávajú mestské časti prostredníctvom svojich miestnych úradov. Územný plán mesta schvaľuje mestské zastupiteľstvo a územné plány zón schvaľujú miestne zastupiteľstvá jednotlivých mestských častí. Samospráva na úrovni mesta, ako aj miestne samosprávy majú takto vytvorené zákonné predpoklady, aby stanovili všeobecné i konkrétne podmienky na výstavbu (najčastejšie limity, obmedzenia alebo regulatívy výstavby).

Územný plán Bratislavy bol spracovaný v zmysle stavebného zákona ako územnoplánovacia dokumentácia, ktorá *komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, zosúladzuje záujmy a činnosti ovplyvňujúce územný rozvoj, životné prostredie a eko-*

logickú stabilitu a ustanovuje regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania územia (§ 8 stavebného zákona) pre celé územie mesta, pre všetky jeho katastrálne územia.

Územné plány zón musia byť spracované v súlade s územným plánom mesta, musia z neho vychádzať a mali by ho spodrobňovať. Územný plán zóny sa spravidla spracováva pre vymedzenú časť mesta alebo mestskej časti, pre špecifické, hodnotné či rozvojové územie. V územnom pláne zóny sa stanovujú najmä *zásady a regulatívy podrobnejšieho priestorového usporiadania a funkčného využitia pozemkov, stavieb a verejného dopravného a technického vybavenia územia, zásady a regulatívy umiestnenia stavieb na jednotlivých pozemkoch... a zastavovacie podmienky jednotlivých stavebných pozemkov* (§ 12 stavebného zákona).

Z vyššie uvedených skutočností vyplýva, že samosprávne orgány majú nezastupiteľnú úlohu pri obstarávaní a schvaľovaní územných plánov, teda koncepčných a záväzných územnoplánovacích dokumentácií ako podkladov pre rozhodovanie stavebných úradov.

V Bratislave je veľkým problémom skutočnosť, že územný plán mesta spracovaný na úrovni grafickej mierky 1 : 10 000 je dokument značne generalizujúci a zovšeobecňujúci. Ako taký nemôže zohľadňovať charakteristiky, danosti a špecifiká jednotlivých plôch ani určovať pre ne zodpovedajúce, jasné a presné regulatívy priestorového usporiadania, t. j. najmä výšku a spôsoby zastavania. Ďalej je potrebné uviesť, že len malá časť územia mesta je v súčasnosti pokrytá schválenými územnými plánmi zón. Vzhľadom na finančnú, časovú a vecnú náročnosť obstarania, spracovania a schvaľovania územných plánov zón je jasné, že tieto územnoplánovacie dokumenty ani v budúcnosti nebudú spracované pre celé územie mesta. Z uvedeného vyplýva, že v súčasnosti je často jediným podkladom stavebného úradu v územnom rozhodovaní práve „veľký“ územný plán Bratislavy.

Za ďalší problém možno považovať to, že ak sa v územnom konaní vyžaduje stanovisko obce, tak dotknutým orgánom vydávajúcim toto stanovisko v zmysle § 140a a § 140b stavebného zákona (záväzné stanovisko) je Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava. Ak mesto Bratislava aktívne a zodpovedne nespolupracuje s mestskou časťou, ľahko sa môže stať, že vydá záväzné stanovisko bez vedomia a koordinácie s mestskou časťou alebo dokonca v rozpore s predstavami či záujmami mestskej časti. Možnosti a právomoci mestskej časti sú teda pri povoľovaní či nepovoľovaní výstavby veľmi obmedzené.

Aká je teda odpoveď na otázku položenú v úvode tohto článku?

Ak vlastník stavebného pozemku, investor, developer alebo stavebník splní všetky podmienky, obmedzenia, limity a regulatívy stanovené v územnom pláne mesta, prípadne vo schválenom územnom pláne zóny, teda ak je jeho zámer v súlade s územným plánom a pripravovaný projekt spĺňa aj všetky náležitosti technických noriem či ďalších legislatívnych predpisov, stavebný úrad nemá žiadny nástroj na to, aby územné rozhodnutie nevydal. A starosta či starostka nemá žiadny argument na nepodpísanie takéhoto rozhodnutia...

Vzhľadom na to, že v súčasnosti je Územný plán Bratislavy jedinou územnoplánovacou dokumentáciou pokrývajúcou a riešiacou celé územie mesta, nemôže zodpovedajúco plniť všetky úlohy a potreby, ktoré naň z viacerých strán mnohí jeho užívatelia kladú. Ak jednotlivé mestské časti budú mať v budúcnosti svoje vlastné územné plány, ktoré budú riešiť a regulovať najmä ich priestorové usporiadanie, reagujúc na podrobnejšie poznanie potrieb a požiadaviek obyvateľov, územný plán mesta potom bude môcť plniť úlohy základného strategického územnoplánovacieho dokumentu. A časť úloh, ktoré sú naň kladené v súčasnosti, budú môcť prevziať práve tieto územné plány mestských častí.

Peter Vaškovič

Ako sa zmenilo Nové Mesto v roku 2018

Vynovené parky, zmodernizované školy a škôlky, nové športoviská, detské ihriská... To je len niekoľko z množstva pozitívnych vecí, ktoré rok 2018 priniesol do našej mestskej časti. Rok, ktorý korunovalo ocenenie Nového Mesta ako druhej najtransparentnejšej samosprávy na Slovensku a vôbec najtransparentnejšej v Bratislavskom kraji. Hoci je už v plnom prúde rok 2019, ktorý prináša nové výzvy, obzrime sa ešte krátko za tým minulým – opäť úspešným.

VIAC PRE ZELEŇ

- Na Ľudovom námestí sme zrevitalizovali krásny miestny park s fontánou.

VIAC PRE ŠPORT

- Z nového moderného športoviska sa tešia deti na Základnej škole na Českej.
- Budujú sa workoutové ihriská na cvičenie s váhou vlastného tela. Jedno pribudlo aj na Višňovej na Kramároch.
- Na Kalinčiakovej ulici sme oficiálne otvorili zrejme najkvalitnejší športový školský areál na Slovensku.

VIAC PRE DETI

- Pokračujeme v budovaní nových detských ihrísk, ďalšie vyrástlo na Nobelovej v Dimitrovke.
- Na ZŠ Riazanská sme vytvorili špeciálnu triedu pre predškolákov.
- Pokračujú tiež rekonštrukcie škôlok – vlani to bola Rešetkova či Na Revíne. Veľkou vnútornou modernizáciou prešla aj škôlka na Šancovej.

VIAC PRE KOMUNITY

- Otvorili sme ďalšiu modernú knižnicu – na Jeséniovej na Kolibe. Slúžiť bude aj ako komunitné centrum.

(bor), snímky Jana Plevová

V parku na Račianskom mýte bude bezplatná Wi-Fi

Návštevníci parku na Račianskom mýte budú online. Mestská časť zriadi v tejto obľúbenej oddychovej lokalite Wi-Fi zónu, v ktorej sa bude dať pripojiť na internet zdarma.

Nové Mesto bolo ako jedna z troch mestských častí Bratislavy úspešné v rámci projektu Európskej komisie Wi-Fi4EU. „Na zriadenie bezplatnej Wi-Fi sme získali dotáciu 15 000 eur. Dôležitá bola rýchlosť, akou na projekt samosprávy zareagovali. Aj vďaka tomu tak môžeme Novomesťanom a návštevníkom našej mestskej časti

poskytnúť ďalšie bezplatné pripojenie,“ povedal starosta Nového Mesta Rudolf Kusý. Zdarma môžu už dnes využívať Wi-Fi návštevníci Miestneho úradu na Junáckej ulici.

V rámci projektu Wi-Fi4EU zatiaľ mestská časť vybrala len prvú lokalitu – Wi-Fi free zóna vznikne v parku na Račianskom mýte. „Je to vyhľadávané miesto, ktoré mnoho ľudí využíva na oddych a relax, mladé rodiny s deťmi tu trávia čas na detskom ihrisku, preto voľba padla prirodzene práve na tento park,“ skonštatoval starosta Rudolf

Kusý. V súčasnosti sa pripravuje príslušná zmluva, po jej podpise má mestská časť na základe podmienok Európskej komisie 18 mesiacov na to, aby projekt zrealizovala. Počas tohto obdobia vyberie novomestská samospráva na základe konzultácií s občanmi aj ďalšie miesta s bezplatnou Wi-Fi.

Iniciatíva Wi-Fi4EU podporuje voľný prístup k Wi-Fi pripojeniu pre občanov na verejných priestoroch vrátane parkov, námestí, verejných budov, knižníc, zdravotníckych centier a múzeí v mestách a obciach v celej Európe. (bor)

VÝZVA: NÁPADY A NÁVRHY DO PR 2020 UŽ MÔŽETE PODÁVAŤ

Aj v roku 2019 sa môžu občania zapojiť svojimi nápadmi alebo návrhmi projektov do ďalšieho ročníka participatívneho rozpočtu (PR). Ak vám niečo chýba alebo máte nápad, ako zlepšiť prostredie, život, služby či aktivity v Novom Meste, v participatívnom rozpočte môžete získať priestor, podporu a aj financie na ich realizáciu. O tom, čo sa bude realizovať, rozhodnú nakoniec občania.

**Participatívny
rozpočet**

Nové Mesto v našich rukách

Nápady a návrhy projektov je možné podávať do 15. 5. 2019 písomne mailom na adresu participacia@banm.sk. Všetky nápady a návrhy projektov musia byť uskutočniteľné do konca roku 2020 a musia sa realizovať v mestskej časti Bratislava-Nové Mesto. Viac informácií nájdete na webe pr.banm.sk.

Podávať nápady alebo návrhy projektov do participatívneho rozpočtu môže každý občan nad 15 rokov. V prípravnej etape koordinátori projektov v spolupráci s pracovníkmi kancelárie pre participáciu verejnosti pretavia nápady a návrhy do projektov. Tie potom Novomešťanom predstavia na verejnej prezentácii.

V rozhodovacej fáze prebehne verejné zvažovanie, do ktorého budú zapojení koordinátori projektov, a následne prebehne hlasovanie.

Participatívny rozpočet dáva občanom možnosť a právomoc uskutočniť to, na čom sa chcú podieľať, a vytvoriť to, čo v Novom Meste chýba. Verejná moc v Slovenskej republike pochádza od občanov, a preto je zámerom mestskej časti podporovať verejnú iniciatívu, a to najmä v záujme posilnenia otvorenosti, transparentnosti a efektívnosti fungovania samosprávy a zvýšenia občianskej spoluúčasti na rozhodovaní.

NOVINKA: Participatívny rozpočet mieri na základné školy

Horúca novinka participatívneho rozpočtu sa týka tiež zapájania žiakov do vecí verejných. Na prelome rokov sa s možnosťami participatívneho rozpočtu na základných školách oboznámili žiaci zo školských parlamentov a riaditelia novomestských základných škôl.

Na stretnutiach so žiakmi aj riaditeľmi ich participatívci oboznámili s prínosmi participatívneho rozpočtu pre žiakov, pedagógov a celú školskú komunitu. Žiaci si mohli navyše vyskúšať priebeh jedného ročníka participatívneho rozpočtu v strategickej hre Nie je mesto ako mesto. Na záver stretnutí prebehli diskusie, ktoré poukázali na rôzne možnosti zapájania žiakov v jednotlivých školách.

Žiaci predstavujú projekty v hre Nie je mesto ako mesto

vých školách. V diskusii sa tiež otvorila možnosť zapájať žiakov do participatívneho plánovania školských dvorov a verejných priestorov v okolí škôl.

Vo februári prebehne druhé kolo stretnutí, na ktorom sa členovia školských parlamentov majú rozhodnúť, či je pre ich školu participatívny rozpočet zaujímavou aktivitou. Ak žiaci základných škôl o participáciu prejavia záujem, v septembri sa môže začať nultý ročník participatívneho rozpočtu na základných školách. A čo sa bude diať do konca tohto školského roku? Žiaci jednotlivých škôl sa oboznámia s participatívnym rozpočtom formou prezentácií a hry. Následne prebehne prípravná fáza a mapovanie potrieb a nápadov, čo poslúži ako štartér tohto inovatívneho projektu aj v rámci Slovenska.

Prínos pre žiakov

Radosť z poznania a vlastná tvorivá činnosť (pri tvorbe a zbieraní nápadov, návrhov, vo fáze kampane, pri a po realizácii)

Rozvoj schopností ako: načúvanie, porozumenie, akceptácia iných názorov, poskytovanie spätnej väzby...

Aj ďalších, nie typických zručností ako: aktívne počúvanie, vyjednávanie, riešenie protichodných záujmov, hľadanie konsenzu

Ukážka prezentácie

Vízia naplnená: Komunitné kompostovanie sa (konečne) začalo

Vízia, aby aj obyvatelia panelákov mohli kompostovať rastlinný odpad z domácností, sa naplnila. Po viac ako rok a pol trvajúcej príprave sa Priateľom Zeme a Kancelárii pre participáciu verejnosti v spolupráci s magistrátom podarilo získať potrebné potvrdenia, uskutočniť verejné obstarávanie na kompostéry a nakoniec ich aj namontovať.

Na prelome rokov namontovali Priatelia Zeme v spolupráci s participatívami a Novomešťanmi kompostéry v pätnástich lokalitách Nového Mesta. Ľudia z panelákov po zaškolení našťartovali komunitné kompostovanie naplno. Ide o ojedinelý počin, lebo doteraz komunitné kompostovanie v našej mestskej časti neexistovalo.

Keďže ide o novinku, viacerí obyvatelia prejavili obavu, že sa z kompostérov bude šíriť zápach, budú lákať hlodavce či tvoriť liaheň pre muchy a komáre. Do uzamykateľných kompostérov však majú prístup len zaškolení ľudia, ktorí separujú

Čerstvo namontované kompostéry na Riazanskej 74

len rastlinné zložky z domácností a tie pri správnom kompostovaní nezapáchajú. Kompostéry stoja na oceľovom pletive, ktoré znemožňuje hlodavcom prístup do kompostéra. A ak by sa komunita o kompost nestarala správne, Priatelia Zeme kompostéry rozoberú a ponúknu inej komunite.

Stanovisko kompostérov na Čsl. parašutistov 1-5

Lokality v Novom Meste

Ak bývate v niektorej lokalite v blízkosti kompostérov a chceli by ste sa pridať ku kompostovacej komunite, spojte sa s vedúcim kompostoviska. Kontakty nájdete na kompostovacom stanovišti na niektorom z kompostérov, ktoré sa nachádzajú na uliciach:

Čsl. parašutistov 5, Jurská 21, Ladzianskeho 12, Ovručská 3, Pri starej prachárni 13, Riazanská 22, Riazanská 54, Riazanská 74, Rozvodná 13, Sibírska 60, Trnavská 3, Vajnorská 28, Vihorlatská 4, Vihorlatská 16, Višňová 12.

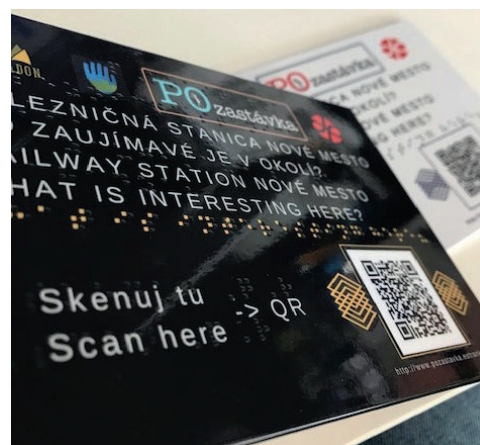
Podrobnejšie informácie a aktuálny zoznam lokalít nájdete na webe pr.banm.sk.

Občiansky projekt POzastávka finišuje

Chceli by ste vedieť viac o názvoch zastávok MHD alebo získať prehľad o okolí? Autorom a realizátorom občianskeho projektu POzastávka, ktorý sprostredkúva vidiacim aj nevidiacim spoluobčanom tieto informácie, je OZ Ladon. Po prezentácii projektu riaditeľovi DPB Milanovi Urbanovi sa naplno otvorili dvere jeho realizácii.

Celková idea dobrovoľníckeho projektu je veľmi prostá. Na špeciálnych nálepkách umiestnených na jednotnom mieste na vybraných dvadsiatich zastávkach MHD v Novom Meste bude nielen v Braillovom písme, ale aj v slovenskom a anglickom jazyku informácia o QR kóde. Ten umožní zobrazenie informácie smartfónom z webu pre vidiacich a hlasové informovanie nevidiacich. Pilotný projekt chce sprístupniť informácie o Novom Meste všetkým skupinám obyvateľov a zlepšiť ich orientáciu. Ak sa osvedčí, môže sa postupne rozšíriť aj na ďalšie lokality.

Miroslav Švec

Prototyp nálepky s Braillovým písmom

Nové Mesto finančne podporuje mladé rodiny

Mestská časť Bratislava-Nové Mesto podporila v roku 2018 „štartovným“ finančným príspevkom 452 svojich novorodencov. Rodičom bábätiok, ktorí majú u nás trvalý pobyt, prispela sumou 200 eur. Túto tradíciu sa radnici darí udržiavať už sedemnásť rok.

Novomestských novorodencov víta mestská časť v roku 2018 na tradičnej slávnosti v Stredisku kultúry na Vajnorskej celkovo päťkrát, naposledy v novembri. Prevahu mali opäť chlapci (252), dievčat bolo 200. Čo sa týka mien, najčastejšie sa medzi chlapčenskými objavil Michal (potom Filip a Jakub) a medzi diev-

čenskými bolo najobľúbenejšie meno Laura (potom Natália a Lujza).

V Novom Meste sa však pravidelne rodí aj množstvo detí, ktorých rodičia nemajú trvalý pobyt v mestskej časti. Na jeho území sa totiž nachádza pôrodnica na Kramároch, ktorá je vyhľadávaná mamičkami z celej Bratislavy, ako aj jej širšieho okolia. Čo sa týka všetkých bábätiok narodených na Kramároch, novomestská matrika v roku 2018 najčastejšie zapísala mená Adam a Ema (alebo Emma). Vyskytlo sa opäť aj viacero nezvyčajných mien – zväčša od rodičov cudzincov – ako napríklad Tristan, Peregrin, Dante, Sherita

alebo Aurora. K 15. decembru 2018 sa na Kramároch (prípadne v domácom prostredí v rámci Nového Mesta) narodilo celkovo 1 999 detí, z toho chlapcov 1 059 a dievčat 940.

(bor), snímka Jana Plevová

Pod' hrať ping pong!

Združenie rodičov pri ZŠ Za kasárňou pripravilo projekt **Pod' hrať ping pong**, ktorým sa uchádzalo o poskytnutie dotácie z Participatívneho rozpočtu Bratislavského samosprávneho kraja. Snaha členov združenia bola úspešná a vďaka finančnej podpore BSK vo výške 4 317 eur a pomoci rodičov aj pedagógov dostala škola koncom roka do užívania dva exteriérové stoly na hru stolného tenisu.

Dnešná doba je poznačená IT technológiami a veľa detí „prežíva“ svoj voľný čas za počítačom či tabletom. Ambíciou projektu je vzbudiť záujem žiakov o po-

hyb a vzájomné interakcie. Keďže stoly sú umiestnené na školskom dvore, pribudla ďalšia zaujímavá možnosť, ako tráviť voľný čas vonku. Šport je však dôležitý nielen pre mládež. Aj aktívni rodičia a učitelia si môžu prísť zahrať a prispieť k tomu, aby sa tu vytvárala silná „zakasárénska“ komunita.

Všetci záujemcovia sú srdečne pozvaní na 1. zakasárenský ping-pongový turnaj, ktorý sa na nových stoloch odohrá na jar 2019.

Text a snímky Katarína Žúžiová,
Združenie rodičov pri ZŠ Za kasárňou

Bezpečne na cestách

Moderné dopravné ihrisko, ktoré vzniklo na dvore materskej školy na Legerského ulici, bude slúžiť nielen tunajším deťom, ale po dohode ho budú môcť využívať aj učitelia s deťmi z ostatných novomestských škôlok. „Ihrisko vzniklo vďaka aktivite rodičov pracujúcich v občianskom združení Zelená deťom, ktorí v spolupráci s mestskou časťou i mestskou políciou pripravili nielen plochu zobrazujúcu reálne dopravné situácie, ale aj funkčné prenosné dopravné značenie a zaobstarali bicykle, kolobežky či odrážadlá pre najmenších. Policajti k nám veľmi ochotne prišli a urobili deťom prvé školenie, pričom sme sa dohodli na dlhodobej spo-

lupráci. Samozrejme, pravidlá cestnej premávky pravidelne pripomínajú deťom vychovávateľky, či už pritom využijú detské dopravné prostriedky, alebo len pozorujú pomaľovanú plochu ihriska z terasy škôlky a zhovárajú sa o bezpečnom pohybe na ceste,“ povedala zástupkyňa riaditeľky ZŠ pre materskú školu Eva Hornáčková počas slávnostného otvorenia ihriska za účasti niekoľkých desiatok rodičov. Vyzdvihla aktivitu a úsilie mamičiek a oteckov, ktorí pod hlavičkou občianskeho združenia požiadali o finančnú podporu deviatich projektov, pričom v siedmich prípadoch uspeli.

(jš), snímka Jana Plevová

Basketbalová Šinter liga vstúpila úspešne do 2. ročníka

Ak si niekto myslí, že dnešné deti majú pohybu málo, tak to určite neplatí pre šinterky a šintrov, ktorí v Novom Meste a vo Vrakuni navštevujú krúžky loptových hier. Šinter liga dokazuje, že vrátiť deti na ihriská je možné, ale len vtedy, ak sa nájdu dospeláci, ktorí sa im pravidelne venujú.

Na prvom turnaji sezóny 2018/2019 v loptových hrách si zmerali šikovnosť, sily a súhru družstvá zo základných škôl na Riazanskej a Cádrovej, ako aj deti zo Školy pre mimoriadne nadané deti na Teplickej ulici. Súťažilo sa v štafetách, zručnostiach s loptou a v basketbale. Aj keď prvenstvo získali žiaci zo ŠpMND na Teplickej a porazili tak Cádrovú a Riazanskú, zvíťazil úsmev a radosť z pohybu.

Vítazi zo ŠpMND Teplická

Projekt je mimoriadny v tom, že patrónmi škôl sú ligisti a reprezentanti z BK Inter, ktorí pozvali celú komunitu šintrov na koncoročný prvoligový zápas proti Svitú do mekky basketbalu, do športovej haly na Trnavskej ulici. Šinter liga bude v tomto roku pokračovať dvomi novomestskými turnajmi na Valentína a na Veľkú noc. Koncom júna 2019 Šinter liga vyvrcholí na záverečnom Turnaji o majstra v športovej hale na Pasienkoch, kde si zmerajú sily deti zo všetkých šiestich bratislavských škôl zapojených do tejto aktivity.

Šinter rodina po basketbalovom zápase Inter – Svit

Martin Huňa, koordinátor projektu, neskrýva radosť: „Zaujímam deti o pohyb, ako aj podpora zo strany rodičov stále rastú.“ Prihlásiť deti na krúžky loptových hier je možné aj počas školského roka, potrebné kontakty, ako aj ďalšie informácie nájdete na www.sinterliga.sk.

Miroslav Švec
snímky OZ Šinter

Pozor na chyby, lebo ide o výsledok celej štafety

Začať treba od seba

Novou tvárou výchovno-vzdelávacieho projektu OLOMÁNIA sa stal herec Thomas Puskailer. Bude sa snažiť prispieť k tomu, aby deti starostlivo triedili odpad a cítili zodpovednosť za svoje

okolie. Pekná myšlienka oslovila už 22-tisíc detí zo 116 bratislavských škôl, ktoré budúcnosť našej planéty berú veľmi vážne.

Tradičným podujatím celoročného projektu je festival umenia z odpadu OLO art. Jeho 7. ročníka sa v decembri zúčastnili Matka Tereza, M. R. Štefánik, Albert Einstein, Louis Braille, Ujo Klobása, Miro Jaroš, Mikuláš, Pat a Mat a dokonca Peter Sagan. Samozrejme, nie osobne, deti ich vzali so sebou v podobe nádherných obrazov či mozaiky z plastu, ktoré prihlásili do súťaže. Dobrovoľnou vstupenkou na festival bolo priniesť niečo funkčné, čo už doma nie je potrebné. Veci putovali na charitatívny bazár a finančný výťažok z neho dostali ľudia, ktorí to najviac potrebujú. Aj takýmto spôsobom sa dá recyklovať.

Karin Zvalová, snímka OLO

Čas plynie rýchlo aj v Kabinete pomalosti

Začiatkom decembra oslávil Kabinet pomalosti v Novej Cvernovke na Račianskej svoje prvé výročie. Za jeden rok sa toho udialo skutočne veľa. Naplno sa rozbehol program zaujímavých prednášok, diskusií, spoznávania literárnych žánrov i autorov, no dôležitý je aj fakt, že originálna čítareň sa stala oficiálnou súčasťou siete novomestských knižníc.

Pri príležitosti oslavy prvých narodenín pripravil zakladateľ Kabinetu pomalosti Viktor Suchý besedu so spisovateľom a bývalým žiakom chemickej priemyselky Dušanom Dušekom, ktorý mu pred rokom pomáhal priestory otvoriť. Aj keď sa chémia nestala jeho životnou cestou, Dušan Dušek vraví, že svoje štúdium nikdy neľutoval. Dokonca nachádza paralely medzi písaním a chémiou, veď v oboch prípadoch ide o vzťahy, vzájomné reakcie. Zaspomínal na obľúbených pedagógov i množstvo školských žartíkov, ktoré patria k mladosti. Z publika ho pritom dopĺňali tri bývalé spolužiačky, z ktorých jedna sa stala jeho manželkou. „Naším triednym učiteľom v prvom ročníku bol otec muzikanta Deža Ursinyho, dali sme mu prezývku Homo. (To preto, lebo na jednej z prvých vyučovacích hodín sme preberali látku o Homo sapiens.) Vyučoval dejepis, no neuznával učebnice a poznámky nám diktoval. Takzvané „päťkové otázky“ sme museli vedieť naspamäť, inak nasledovala najhoršia známka. Všetky dievčatá volali Hilda. Aj našu spolužiačku Lubku z prvej lavice oslovoval týmto menom, nechával ju robiť zápisy do triednej knihy aj vyvolávať spolužiakov. Bol taký silný fajčiar, že päť minút pred koncom hodiny už nemohol vydržať a s otázkou „Však to na mňa nepoviete?“ si musel zapáliť. Tašku mu medzi vyučovacími hodinami odnášal do ďalšej triedy jeden zo žiakov. Spolužiak Miloš, ktorý už začiatkom roka nachytal dve päťky, využil príležitosť a pripísal si do notesa

Spisovateľ Dušan Dušek tvrdí, že láska k chémii mu zostala po celý život

tri jednotky. Aby nebolo podozrivé, že má priveľa známok, pripísal po tri jednotky aj všetkým ostatným na jeho stránke. Učiteľ to nikdy nespomenul, neviem, či na to vôbec prišiel!“ so smiechom priblížil svoje študentské časy spisovateľ. Aj keď šlo o školu priemyselného zamerania, pôsobili tu vynikajúci učitelia humanitných predmetov. Zrejme aj preto sa mnohí absolventi uplatnili v celkom iných odboroch, napríklad spisovateľ Peter Glocko, bývalý minister kultúry Ivan Hudec, herec Jozef Šimonovič aj mnohí ďalší.

Neskôr Dušan Dušek vyštudoval učiteľstvo chémie a geológie, aj keď vraví, že ho vysoká škola príliš nebavila. „V treťom ročníku som sa chcel na to vykašľať, no mama plakala, tak som sa zaprel a skúšky urobil. Na konci štvrtého ročníka mi však chýbalo sedem skúšok a ťažko by som ich stihol zložiť, nebyť toho, že pre vstup okupačných vojsk predĺžili letný semester až do konca roka. A tak som vysokú školu nakoniec dokončil, aj keď som v tom čase už vedel, že sa chcem venovať písaniu. Vďaka ukončenému štúdiu a, samozrejme, bohatej praxi, som neskôr

mohol vyučovať na katedre scenáristiky. Nuž, mama mala opäť raz pravdu!“

Po štúdiu nasledovala práca v redakciách, spolupráca s režisérom Dušanom Hanákom na výborných filmoch Ružové sny a Ja milujem, ty miluješ. „Spolupráca s Hanákom bola pre mňa šťastím, bol to rýchlokurz písania scenárov. On veril v autentický materiál, zaznamenával si zaujímavé a vtipné výroky, to som zvykol robiť aj ja. Ľudia hovoria skvelé veci! Ja mám, našťastie, dosť veľké uši. Toto filmový či literárny jazyk veľmi obohacuje.“

V roku 2018 vyšli spisovateľovi tri knihy. Zbierka poviedok vyšla pod názvom Strih vetra, eseje zhrnul v knihe Veľká potreba lampášov a zbierka básní dostala meno Počítanie na prstoch. „Je náhoda, že sa tri knihy zišli v jednom roku, neplánoval som to tak, no verím, že moji ozajstní priatelia mi to nebudú mať za zlé,“ usmial sa autor. V závere rozhovoru sa diskutujúci dotkli témy hodnotenia diel. „Je zvláštne, ako sa u nás chápe literárna kritika. Akoby trónia a nájdenie chýb v diele boli kritikovou cnosťou. Nadšenie z dobrých vecí sa vytratilo. Podľa mňa je to nepochopenie zmyslu umeleckej kritiky,“ myslí si Dušek.

Kabinet pomalosti je miestom, kde sa ľudia rozprávajú o literatúre, odporúčajú si zaujímavé diela, z bohatej ponuky si každý môže zvoliť to svoje. Zdá sa, že slobodný duch školy, ako naň spomínajú bývalí študenti, pretrval v priestoroch budovy dodnes.

Jana Škutková
Snímky Dušan Dobrocký

Tortu, ktorú Kabinet pomalosti dostal k prvým narodeninám, rozkrojil Viktor Suchý s pomocou Dušana Duška a riaditeľky novomestskej knižnice Jany Sedláčkovej

Dokážeme zredukovať množstvo odpadu?

Zaujímavá a veru aj poriadne znepokojivá bola novembrová prednáška pod názvom Zero Waste, s ktorou do Rodinného centra Kramárik zavítala Petra Slezáková. Autorka blogu o životnom štýle bez odpadu a plytvania www.ZeroWasteSlovakia.sk na úvod ukázala štatistiky produkcie odpadu a podielu recyklácie v jednotlivých krajinách sveta.

Stačilo položiť zopár priamych otázok, aby každý poslucháč cítil, že s naším prístupom niečo nie je v poriadku. Veď priemerný Bratislavčan vyprodukuje za rok 466 kg odpadu (priemerná hodnota za celé Slovensko je 348 kg). Recyklujeme z neho len 23 %, čo je oveľa horší výsledok, než dosahujú susedné krajiny. Do spaľovni putuje 11% odpadu, zvyšok však skončí na približne 125 aktívnych skládkach po celej krajine. Znečistením veľmi trpia moria a oceány, kde sa vytvárajú obrovské „ostrovne“ plochy odpadu. Ohrozujú zvieratá, ktoré si farebné kúsky plastu mýlia s potravou. Keďže žalúdky živočíchov nedokážu plast spracovať, hromadí sa im v útrobach, až napokon zahynú od hladu. Slovensko síce žiadne moria nemá, no rieka Dunaj každý rok prinesie do Čierneho mora 1 550 ton plastu. Katastrofálny je stav východoslovenskej rieky Bodvy či priehrady Ružín, ktoré sú doslova zaplavené plastmi. Po takýchto nelichotivých informáciách a niekoľkých názorných obrázkoch si nemožno nepoložiť otázku, ako sa dá správať ekologickejšie.

Dnešná lineárna ekonomika podporuje rýchlu spotrebu, vyhodenie poškodených výrobkov namiesto ich opravovania a vzá-

pätí nákup nových predmetov. Prírodné zdroje sú však obmedzené a neobnoviteľné, skôr či neskôr nás takýto prístup dobehne. Aj keď má recyklácia papiera, kovov, plastov a skla obrovský význam, takisto sa pri nej spotrebúva energia a nedá sa robiť donekonečna.

Ako sa teda správať, ak nechceme prispievať k ďalšiemu znečisťovaniu planéty?

Petra Slezáková odporučila poslucháčom niekoľko jednoduchých pravidiel:

1. Odmietni to, čo nepotrebuješ.

Naozaj sú pre vás užitočné propagačné brožúry v schránke, reklamné darčeky či slamky na pitie? Potrebujete niekoľkonásobné balenie výrobkov do papiera, fólií, škatuliek či plastové podložky pod ovocie a zeleninu?

2. Zredukuj to, čo naozaj potrebuješ. Ak pomyslíte na to, že dnešný nákup je zajtrajší odpad, možno sa mnohých vecí dobrovoľne zrieknete. Športové potreby, knihy a mnohé iné veci sa dajú požičať a nemusíme ich vlastniť, vďaka tomu ušetríme peniaze aj zdroje.

3. Znovu použi a oprav všetko, čo sa dá. Naše babičky nevyhodili nič, čo sa ešte dalo využiť. Jednorazové výrobky (plienky, vreckovky, obaly a pod.) sú „výdobytkom“ posledných desaťročí, no neraz je rozumnejšie používať staré, klasické spôsoby.

4. Dbaj na správne triedenie a recykláciu odpadu. Obce majú zavedené rozdielne spôsoby triedenia a recyklácie. Bratislava a Košice majú spaľovne ko-

Petra Slezáková presadzuje skromnejší životný štýl s minimálnou produkciou odpadu

munálneho odpadu, preto v zmesovom odpade končia napríklad aj kovy, ktoré sa oddelia po roztavení. Tieto pravidlá nájdete na webstránke mesta a je dobré sa s nimi oboznámiť.

5. Skompostuj vhodný biologický odpad. Nádoby na kompostovanie dostali bratislavské rodinné domy k dispozícii bezplatne a zelený odpad zo záhrad môžu premieňať na cenný kompost. Neexistujú aj spôsoby, ako kompostovať v byte, prípadne sa uchádzať o spoločný kompostér pre bytový dom. Veľa užitočných informácií o správnom kompostovaní nájdete na internete, napríklad na stránke www.priateliazeme.sk

Petra Slezáková nepatrí k tým, ktorí vodu kážu a víno pijú. Dobrovoľne sa rozhodla mnohých vecí vzdať a žiť skromnejšie. Potraviny či drogistický tovar nakupuje v takzvaných zero waste obchodoch, kde si ich po odvážení zabalí do prinesených vrecúšok, dóz či fľašiek. Na čistenie v domácnosti používa osvedčené a neškodné látky, predovšetkým ocot, sódu a kyselinu citrónovú, ale aj menej známu lufu, čo je vlastne prírodná hubka. Odporučila záujemcom spoznať Knižnicu vecí v Goetheho inštitúte, kde si možno zapožičať mnohé veci, ale aj požičovníu hier v Mestskej knižnici, Komunitnú obývačku Bystro na Karpatskej ulici, burzy hračiek a dnes pomerne moderné SWAP podujatia. K šetrnému prístupu k prírode sa často pridáva charitatívny rozmer a pokiaľ už niečo nepotrebujeme, dobre to poslúži iným.

„Najdôležitejšie je rozhodnúť sa žiť trochu inak a začať niečím, čo je pre nás prijateľné. Krok za krokom sa posunieme ďalej, netreba robiť niečo násilu,“ poradila na záver zanietená propagátorka skromnejšej spotreby.

Jana Škutková

Priemerný Bratislavčan vyprodukuje za rok 466 kg odpadu, zrecyklujeme z neho len 23 %

Račianska stále zelenšia

Keď bratislavský magistrát v roku 2013 predstavil po prvýkrát v Bratislave a zrejme aj na Slovensku zahraničný projekt o participácii občanov na fungovaní miestnych samospráv, prihlásili sa občania s rôznymi návrhmi. „Skusmo som vtedy navrhla projekt „Bratislavské stromoradie“, lebo napríklad stromoradie na Račianskej ulici, po ktorej som roky cestovala električkou, vyzeralo ako rad otrhaných tanečník zrána po fláme.

A čuduj sa svete, z prvých trinástich prijatých návrhov sa môj nápad umiestnil na piatom mieste. Tým sa obnova račianskeho stromoradia začala“, zaspomínala Ľubica Križanová, predsedníčka občianskeho združenia Biely Kríž. „Členovia združenia sa myšlienky chytli s nadšením v dnešných časoch už takmer nevídaným. Viedla ich túžba po zmene roky zanedbávaného mestského prostredia,“ dodala.

Obyvatelia Bieleho kríža a susedných štvrtí vysadili prvé stromy na úseku od železničnej stanice Vinohrady po bývalé Figaro. Odvtedy ich projekt opakovane získava veľkú podporu v hlasovaní o participatívnom rozpočte Nového Mesta. S výsadbou každý rok pokračujú a zelené stromoradie sa predlžuje smerom do centra mesta.

K doterajším 53 stromom pribudlo v decembri ďalších trinásť. Podľa pôvodnej, magistrátom objednanej štúdie dnes už nežijúcej krajinnej architektky Kataríny Serbinovej vysádzajú stále rovnaký druh jaseňa (*Fraxinus excelsior diversifolia*).

Tento sa totiž osvedčil ako najodolnejší strom v náročných mestských podmienkach.

Práca im šla od ruky, treba povedať, že brigádnici sa postupne stali odborníkmi na výsadbu stromov v neľahkom „teréne“. „Za viacročnú odbornú, technickú i manuálnu pomoc ďakujeme pracovníkom EKO-podniku VPS zo Strediska zelene, sú pre nás cennou všestrannou oporou,“ pochválila dobrú spoluprácu pani Križanová.

Jana Škutková, snímky Jana Plevová

Prostriedky na krajší dvor môžete získať v súťaži

Dvory bývali miestom, kde sa dalo do večera hrať s kamarátmi a mohli sa na ňom stretávať ľudia každého veku. Takto si na ne spomína 81 % účastníkov ankety, ktorú koncom minulého roka zrealizovala spoločnosť YIT medzi obyvateľmi bytových domov v Bratislave. Tri štvrtiny respondentov sa zhodli, že tieto malé susedské námestia pomáhajú budovať kamarátstva na celý život, prispievajú k častejším vzájomným kontaktom a zlepšovaniu vzťahov. Podmienkou pre stretávanie sa „pod domom“ je čistota, dostatok zelene a upravené prostredie. Až 86 % účastníkov ankety deklarovalo ochotu zapojiť sa do aktivít, ktoré by pomohli prinavrátiť život na ich dvor.

Spolu s výsledkami ankety ohlásil developer spustenie súťaže Nech žije náš dvor, v ktorej podporí tri projekty v hlavnom meste. Víťaz získa finančný príspevok 15 000 eur, zabezpečenie projektovej dokumentácie v hodnote do 5 000 eur a poradenskú podporu. Ďalšie dva vy-

brané projekty získajú zabezpečenie projektovej dokumentácie v hodnote do 5 000 eur a rovnako poradenskú pomoc. Do súťaže sa môžu zapojiť spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov, správcovia bytových domov, občianske združenia, neziskové organizácie, mestské časti Bratislavy či iné právnické osoby.

Podľa expertov, ktorí študovali prínosy dvorov pre susedstvá, širšie komunity aj mesto, je základným predpokladom vytvorenie samostatných zón na rôzne typy aktivít. Oddychová zóna môže slúžiť na čítanie, meditáciu alebo cvičenie jogy. V spoločenskej zóne sa susedská komunita stretáva, organizuje spoločné akcie, grilovačky aj domové schôdze. Aktívna zóna je určená na šport, fyzické aktivity a hry. Všetky tri zóny sú od seba oddelené zelenou, chodníkmi alebo časťami budov. Tvoria prirodzené zákutia, ktoré však navyhom komunikujú a umožňujú bezbariérový prechod.

Najboľavejšími miestami súčasných

bratislavských dvorov sú málo zelene (53 %), nedostatok alebo zlý stav lavičiek (49 %), chýbajúce či zničené detské ihrisko (37 %) a nedostatok ticha na čítanie (31 %). Ľudia v prieskume odhadli, že na zveladenom dvore by trávili až desať hodín týždenne. V súčasnosti je to menej než polovica. Príklady svetovej architektúry ukazujú, že rozdiel v tom, či sú dvory plné alebo prázdne, ovplyvňuje predovšetkým zeleň. Akokoľvek upravené betónové prostredie nikoho nepríťahuje. Čím organickejšie miesto vyzerá, tým je pre ľudí prírodzenejšie a tým viac času tam chcú tráviť.

Lehota na prihlásenie projektov je do **28. februára 2019**. Podrobnosti súťaže, ako aj prihláška sú na stránke www.yit.sk/nechzijenasdvor

(ts), ilustračná snímka Jana Škutková

Na Bajkalskej klesne počet bilbordov

Bratislavský samosprávny kraj pristupuje k opatreniam proti neúnosnému vizuálnemu smogu. Nebude predlžovať zmluvy na umiestňovanie bilbordov na pozemkoch a plotoch škôl vo svojej správe a postupne ukončí existujúce. Novomešťania to uvidia najviac na Bajkalskej ulici, kde sa na plote SUŠ scénického výtvarníctva nachádza až 16 veľkoplošných reklám.

„Školám, ktoré mali finančný prospech z týchto bilbordov, budeme finančný úbytok kompenzovať zakúpením učebných pomôcok, vybavenia telocvične alebo priamo peniazmi,“ prisľúbil predseda BSK Juraj Droba. Jednou z alternatív, čím nahradiť veľkoplošné reklamy, je výsadba stromov a vytváranie zelených plôch, ktoré splnia vizuálnu aj praktickú funkciu. (ts)

Kramárčania oživilo vzájomné kontakty

Občianske združenie Kramárčania vzniklo v roku 2015 a pod vedením Mgr. Dariny Timkovej a Ing. Beaty Kafkovej sa už v nasledujúcom roku zapojilo do projektov participatívneho rozpočtu mestskej časti. Kramárčania od dospelávajúcej mládeže po zreých seniorov získali viac možností na stretávanie. Vláňajší projekt Aktívny Kramárčania sa zameriaval na športové podujatia ako bedminton, pravidelné cvičenie jogy, ale aj na kreatívne kurzy rozvíjajúce zručnosť a nápaditosť. V septembri vyrábali účastníčky kurzu mydielka, koncom novembra sa učili pod odborným vedením tvoriť nápadité škoricové ozdoby, ktoré intenzívnou vôňou doplnili vianočnú atmosféru

nejednej domácnosti. Aj výroba slamených predmetov ich vrátila do dávnejšej minulosti. Ženy a dievčatá veľmi zaujala napriek náročnosti prípravy východiskového materiálu.

Oľga Hauskrechtová
Snímka Darina Timková

Včasná diagnostika – väčšia šanca na život

Koalícia proti rakovine pankreasu združuje viac ako 70 organizácií z 32 krajín a šiestich kontinentov. Usiluje sa zvýšiť povedomie o tomto ochorení a inšpiruje ľudí a svetové inštitúcie k spolupráci. Na Slovensku šíri povedomie o nebezpečenstve zhubnej choroby patientska organizácia NIE RAKOVINE a O. Z. EUROPACOLON Slovensko.

Zoznam odborných lekárov, ktorí dokážu včas diagnostikovať chorobu podľa

príznakov, ako sú napríklad bolesti brucha, strata hmotnosti, svrbenie kože, nevoľnosť alebo žltáčka, nájdete na interaktívnej mape <http://www.nierakovine.sk/najdigastroenterologa>

V prípade otázok môžete využiť bezplatnú infolinku 0800 800 183 alebo internetové patientske poradne www.nierakovine.sk, www.europacolon.sk

Jana Plevová

Zimné stanovišťa zberu odpadu

Mestská spoločnosť OLO aj v tomto roku pripravila zimné stanovišťa v ťažko dostupných lokalitách Bratislavy. Dočasne umiestnené zberné nádoby na zmesový komunálny odpad slúžia ako zberné miesto pre obyvateľov ulíc, ktoré sú počas zimnej sezóny nedostupné pre zvozovú techniku. Ide o cestné komunikácie II. a III. triedy, ktoré sú veľmi úzke a ťažko prejazdné, najmä počas zimnej sezóny a kalamity.

Na zimných stanovištiach sú umiestnené vždy dva kusy čiernych zberných nádob na zmesový komunálny odpad s objemom 1 100 litrov, do ktorých sa smie umiestňovať len odpad do nich určený. Spoločnosť OLO upozorňuje, že v prípade ukladania nepovoleného či objemného odpadu môžu byť nádoby zo zimných stanovišť odobraté. Odvoz odpadu z pôvodných stanovišť bude vykonaný po tom, ako bude cestná komunikácia pre vozovú techniku prejazdná. Zimné stanovišťa budú v prevádzke v závislosti od poveternostných podmienok najneskôr do 30. marca 2019.

Kompletný zoznam zimných stanovišť nájdete na stránke www.olo.sk a ďalšie informácie poskytne aj Zákaznícke centrum na tel. č. 02/50 110 111 alebo e-mailom na zakazka@olo.sk

(ts)

Hlavné mesto zriadilo linku zimnej údržby

Horúca linka pre zimnú údržbu v Bratislave funguje vždy pri zhoršených poveternostných podmienkach (ľad, sneh). Kritickú situáciu na chodníkoch v Bratislave môžete avizovať na telefónne číslo +421 259 356 777 alebo mailom zima@bratislava.sk. Operátori odovzdajú informáciu na dispečing, ktorý na dané miesto vyšle pohotovostnú čatu zimnej údržby, prípadne upozornia kompetentné pracoviská mestských častí.

Svet smeruje k zeleným budovám

Musí, lebo zdroje Zeme sú obmedzené

Keď sa povie „zelená budova“, mnohí ľudia si predstavia dom so zazelenenou strechou. Po prečítaní textov, ktoré vznikajú na pôde Slovenskej rady pre zelené budovy (jej ústredie sídli u nás v Novom Meste), musí byť však každému jasné, že ide o kvalitu oveľa, oveľa širšiu. O budovy, ktoré nám zbytočne neodčerpávajú energiu ani neznečisťujú životné prostredie, a tak pri nich právom hovoríme o energetickej efektívnosti a udržateľnosti. Ako tomu rozumieť, sme zisťovali bližšie v rozhovore s predsedom predstavenstva tejto rady Ing. Pavlom Kukurom.

Každý vie, že budova na svoju prevádzku potrebuje energiu – energiu v rozličných podobách. No vo vašich materiáloch sa tvrdí, že budovy v Európe dnes spotrebúvajú takmer polovicu všetkej vyrobenej energie, 40 percent. To je pravdupovediac dosť šokujúce. Lebo to značí, že spotrebujú viac energie a vyprodukujú viac CO₂ než doprava a priemysel dovedna!

Áno, je to veľa, ale aj budov je v dnešnom svete už veľmi veľa. Trávime v nich väčšinu času, treba ich vykurovať, chladiť (s klimatickými zmenami čoraz viac), veľa energie stojí, kým sa postavia... atď. V minulosti, keď bolo ľudí i budov menej, nekládol sa taký dôraz na energetickú úspornosť. Situácia sa však zmenila. Dnes ide nielen o množstvo energie, ktoré musíme vyrobiť, ale aj o spôsoby tej výroby, aby nám ďalej nezvyšovali množstvo CO₂ v ovzduší.

Myšlienka šetriť energiou nie je celkom nová. Skôr prekvapuje tvrdenie, že je možné ušetriť až 70 percent energie, ktorú budova

doteraz spotrebovávala. Akými cestami možno dosiahnuť takú obrovskú energetickú úsporu?

Existujú tri hlavné spôsoby. Prvý sa týka konštrukcií budovy (ako boli navrhnuté, z akých materiálov a pod.). Druhý spočíva v použití moderných technológií (napr. na vykurovanie, vetranie...) a veľa sa dá dosiahnuť jednoducho správaním sa ľudí v budove.

Máte na mysli uvedomelejší prístup ľudí k mňaniu energií?

Poznáte to – neraz sa byty prekurujú, potom sa otvárajú okná. Zbytočne sa vykurojú priestory, kde nik nie je. Plytvá sa teplou vodou a podobne. Ak sa podarí dosiahnuť

spomínanú energetickú úsporu, je to už jeden z parametrov tzv. udržateľnej budovy.

„Udržateľná“ sa často vyslovuje jedným dychom aj s prívlastkom „zelená“. Aké ďalšie parametre má mať taká budova?

Je ich celý rad – výber lokality, použité materiály, ohľaduplnosť k životnému prostrediu, kvalita vnútorného prostredia pre ľudí, zaobchádzanie s vodou... Žiaľ, pri bytových domoch u nás ľudia ešte nepožadujú udržateľné budovy. Preto máme zatiaľ viac takých budov medzi administratívnymi (už

Ing. Pavol Kukura, predseda predstavenstva Slovenskej rady pre zelené budovy

Udržateľnosť je schopnosť uspokojovať dnešné potreby bez toho, aby to bolo na úkor uspokojovania budúcich potrieb.

viššie 60!), a to najmä v Bratislave, vďaka zahraničným spoločnostiam, ktoré už požadujú, aby budova, kde sídli, bola „zelená“, teda postavená a prevádzkovaná udržateľne. Jej majiteľ im to dokladá certifikátom, zahraničným dokumentom o udržateľnosti, ktorého získanie, samozrejme, čosi stojí. U nás ide prevažne o certifikát LEED vyvinutý v USA alebo o britský certifikát BREEAM. Ohodnotenie, ktoré predstavujú, má niekoľko stupňov.

Ale máme vraj už doklady prvých úsilí o takúto kvalitu aj medzi bytovými domami. Vďaka prvým, ako sa vraví, „osvieteným investorom“.

Máme. V Trnave stojí od roku 2015 certifikovaná udržateľná budova Zelené átrium. Je to polyfunkčná bytovka, ktorá okrem štvorpodlažnej novostavby obsahuje aj rekonštruované staršie časti bývalých polygrafických závodov.

Tu je príležitosť poznamenať, že hlavným poľom pôsobenia pri tvorbe zelených budov, ako ste už spomínali, je doterajšia, teda staršia výstavba. Aj keď si to človek len ťažko dokáže predstaviť. Je vôbec možné dosiahnuť sledované parametre aj v starších budovách? Ako?

Platia tam tie isté zásady ako pri novostavbách. Prakticky sme si to overili na staršej bytovke na ulici P. Horova v Devínskej Novej Vsi, a to vďaka európskym peniazom v rámci projektu

Budova Zelené átrium v Trnave, dielo Ing. arch. Miroslava Marka, dosiahlo najvyššie ohodnotenie certifikátu LEED – LEED Platinum

EU GUGLE. Slovenská rada pre zelené budovy bola manažérom projektu, odborným garantom projektu bol Technický a skúšobný ústav stavebný, konkrétne prof. Zuzana Sternová, garantom a mediálnym partnerom projektu bolo Hlavné mesto SR Bratislava. Konštrukcie sa ovplyvnili zateplením, vhodnými obkladmi a oknami, vo vnútri sa použili moderné technológie, na streche sú voltické panely, šetrne sa využíva pitná voda. Po procese, ktorým budova prešla, sa stala objektom s takmer nulovou spotrebou energie. Táto formulácia sa používa oficiálne – hoci, prirodzene, obyvatelia môžu využívať elektrinu. Ale v budúcnosti by si všetky rekonštruované budovy mali vyrobiť väčšinu potrebnej energie lokálne, na mieste.

Oderaz je teda bytovka v Devínskej Novej Vsi udržateľnou budovou?

Áno, je, ale nebude certifikovaná. Na to prostriedky projektu EU GUGLE nemožno použiť. Podstatné je, že Bratislava splnila svoj záväzok obnoviť starú, energeticky neefektívnu budovu do štandardu, ktorý prevyšuje aj súčasné legislatívne požiadavky na energetickú efektívnosť. Spolu s ďalšími piatimi európskymi mestami sa tak Bratislava zaradila medzi lídrov v oblasti trvalo udržateľnej energie.

Ďalšiu zelenú budovu nazvanú Green Bay Residence vybudovala vraj vaša stavebná firma v Trenčíne.

Sú to tri bytové objekty pri golfovom ihrisku, spolu 53 bytov. Už sa v nich aj býva, zatiaľ však investor ešte nemá v rukách očakávaný certifikát LEED. Čaká sa na jeho vydanie, ktoré musí byť po skontrolovaní dokumentácie urobené v certifikačnej autorite v Spojených štátoch. Vyžadované kvality sme tu dosiahli ani nie tak extra technológiami, skôr použitými materiálmi, hospodárením s vodou, podporou elektromobility, sadovými úpravami...

Budova Green Bay Residence v Trenčíne – získa svoj očakávaný certifikát?

Nemožno neuvažovať nad tým, či požiadavky udržateľnosti budov – občianskych aj obytných – neobmedzujú príliš tvorivé myslenie architektov...

Azda nie, veď s architektmi v Slovenskej rade pre zelené budovy tradične spolupracujeme, Fakulta architektúry STU patrí medzi našich kolektívnych členov a profesor Robert Špaček medzi priekopníkov tejto problematiky u nás. Spolu s nimi, s vydavateľstvom Eurostav a ďalšími pravidelne usporiadujeme konferencie o udržateľnej výstavbe. Väčšina prednášajúcich býva zo zahraničia, prinášajú cenné informácie o tom, čo sa

Novomešťania sa najčastejšie stretávajú so zelenou budovou v praxi prostredníctvom budovy Centrál na Trnavskom mýte, druhej certifikovanej budovy v Bratislave (a tretej na Slovensku). Všetky tri jej časti (administratíva, nákupné centrum, hotel) majú od r. 2013 certifikáciu LEED Silver.

robí vo svete. A rok čo rok sa postupne rozširuje okruh prítomných domácich odborníkov zo zainteresovaných odborov.

Mimoriadne vzrástla napríklad úloha stavebnej fyziky. Odráža sa to už v praxi či vo vzdelávaní?

V projektových a realizačných tímoch pre udržateľné budovy vo svete si okrem doterajších profesií postupne nachádzajú miesto aj profesie ako stavebný fyzik a budúci správca budovy. Pretože je nevyhnutný komplexný prístup. Pri väčších stavebných celkoch pribudne asi časom aj IT špecialista/integrátor, ktorý bude komunikovať so špecialistami jednotlivých riadiacich systémov.

V krajinách, kde myšlienka zelených budov zapustila korene už dávnejšie, sa aktívne starajú o jej širšie uplatňovanie, však? My nie sme ešte tak ďaleko.

Áno, väčšinu nových i zrekonštruovaných zelených budov v Kanade i v USA tvoria verejné, štátne budovy. V kanadskom Vancouveri sú verejné budovy „povinne“ zelené, inde udržateľnosťou podmieňujú rozličné príspevky na výstavbu, jej podporu, povoľovanie a pod. Štát tak vlastne určuje smer, kadiaľ by sa výstavba mala uberať. Škoda, že u nás zatiaľ chýbajú tieto impulzy, lebo nijaké verejné budovy nestavíme, zatiaľ sú prvoradé diaľnice a tunely...

Ako ste sa vy osobne dostali k tejto problematike, pán predseda?

S mojím partnerom sme v roku 2010 založili firmu na energetickú optimalizáciu budov, vtedy to bola novinka. Tridsať rokov predtým som robil v telekomunikáciách, nebolo to teda celkom to, čo som pôvodne študoval, ale jednoducho sme sa vydali týmto smerom. Keď v roku 2011 vznikla Slovenská rada pre zelené budovy, začal som pre ňu pracovať. Naším cieľom je dosiahnuť, aby sa stávalo udržateľné, aby to bol po istom čase štandard aj na Slovensku. Nemusí to byť ďaleká budúcnosť. Verím, že budovy, ktoré už stoja, pomôžu zvýšiť povedomie o udržateľnej výstavbe a odštartovať zrod ďalších, početnejších. Legislatívu máme v tomto ohľade nastavenú správne, porovnateľne s výspeľou Európou.

*Zhovárala sa Viera Vojtková
Snímky archív P.K., Miroslav Marko, Jana Škutková*

Výtvarná technika, ktorá otestuje trpezlivosť umelca

Prastarú techniku podmaľby predstaviť členom Denného centra seniorov na Stromovej ulici výtvarníčka Milota Schusterová. Na besedu ju pozvala naslovovzatá odborníčka Janka Menkynová, ktorá dlhé roky pracovala ako hlavná výtvarníčka ÚLUV-u.

Techniku *podmaľby* na sklo za studena poznali už v Byzantskej ríši, odkiaľ sa preniesla do Talianska. Na našom území sa rozvíjala od druhej polovice 18. storočia. Skláři sa pokúšali využiť odpadový materiál zo svojej výroby a napodobniť techniky známe zo zahraničia. Na začiatku používali drahé práškové farby zmiešané so žltkom, v tenkých vrstvách ich nanášali na sklo. Dnes sa už maľuje akrylovými alebo temperovými farbami. Prvé motívy boli výlučne sakrálné, v niektorých kláštoroch vznikli špecializované manufaktúry. Postupne technika podmaľby zľudovela, objavili sa svetské motívy, pričom každý

kraj mal vlastnú charakteristickú farebnú škálu. Obrázok vzniká akoby obrátene, výsledok sa ukáže až nakoniec. Často sa v motívoch používali ľudové veršičky, aj tie bolo treba vykresliť zrkadlovo.

„Najprv tenkým štetcom obkreslím kontúry zo šablóny na sklo. Po zaschnutí zvýrazním detaily bielou farbou, potom postupne vyfarbujem najprv malé plošky. Tie prekryvám farbou na väčších plochách, nakoniec vytvorím pozadie. Všetky vrstvy sú veľmi jemné a musia dokonale preschnúť, inak by sa farba rozpíjala alebo praskala. Preto trvá tvor-

ba jedného obrázka pokojne aj týždeň,“ vysvetľila pani Schusterová a trpezlivo predviedla záujemcom pracovný postup. Keďže je vyštudovaná výtvarníčka, po dôkladnom zvládnutí techniky maľby začala tvoriť aj vlastné motívy, ktoré sa odlišili od pôvodných tradičných ľudových vzorov. Najprv sa jej obľúbenou témou stali hračky, neskôr ročné obdobia a sviatky. Zaujímavým detailom je, že neraz motív obrázka dokončí až na drevenom ráme.

Pracovala ako učiteľka výtvarnej výchovy na základnej aj základnej umeleckej škole, bola lektorkou kurzov pre deti aj dospelých. V minulom roku jej ÚLUV udelil čestný titul Majsterka ľudovej umeleckej výroby, ktorý je ocenením umeleckého prínosu a výnimočných výsledkov pri rozvíjaní ľudovej umeleckej výroby. „Koho raz remeslo chytí, toho už neopustí,“ usmiala sa skromne nad nádhernými vystavenými ukážkami svojej práce.

Text a snímka Jana Škutková

Jubilanti opäť v dobrej nálade

Koncom roka sa v Stredisku kultúry na Vajnorskej opäť stretli oslávenci v úc-

tyhodnom veku. Pätnásť už prekročili deväťdesiatku a je príjemné, že dobrá fyzická kondícia im dovolila zúčastniť sa oslavy osobne. O veselú náladu sa postaral ľudový súbor Kuštárovci obľúbený aj pre ochotu zahráť záujemcom pieseň na želanie. Trochu prekvapujúco, zato však bravúrne doplnil muzikantov osemdesiatročný pán Štefan Adler. S chuťou si s nimi zahrál na husličky, kým sólista Peter Kuštár doplnil jeho výkon spevom.

Najstarší hosť 95-ročný Imrich Jánošík sa počas aktívneho života venoval pedagogickej práci, vyučoval ekonómiu na strojníckej priemyslovke. Tam študovala aj jeho dcéra Dáša, ktorá ho na podujatí sprevádzala. „Otec ma podľa predpi-

sov nemohol vyučovať, zato však vedel o každej zlej známke skôr, než sme sa stretli doma. A keď som prišla v minisukni, poslali ma prezliecť sa, pretože profesorova dcéra predsa musí ísť vzorom,“ zaspomínala si so smiechom. Z torty pre najstaršieho oslávenca sa ušlo všetkým prísediacim, s ktorými sa pán Jánošík ochotne podelil o svoju radosť.

Jana Škutková, snímky Jana Plevová

Šachový pohár starostu putoval do Dúbravky

3. decembra sa starší bratislavskí šachisti stretli v Dennom centre seniorov na Vajnorskej ulici. Na 8. ročníku Mikulášskeho šachového turnaja zápolilo 24 hráčov, popri domácich sa zúčastnili zástupcovia Senior Klubu Karlova Ves a Klubu dôchodcov Dúbravka. Hralo sa sedem kôl na 2 x 10 minút podľa pravidiel Rapid šach. Rozhodcovskej funkcie sa zhostil medzinárodný rozhodca Peter Falťan.

Vítazom turnaja a tým aj putovného pohára sa stal Ivan Garaj z KD Dúbravka,

ktorý získal 6,0 bodu, druhé miesto obsadil Jozef Kysel z DC Vajnorská so ziskom 5,5 bodu a tretie miesto Ľuboslav Škoviera z KD Dúbravka s herným výsledkom 5,0 bodu.

Účastníci vyjadrili vďaka dlhoročnému sponzorovi turnaja Viktorovi Mikuláškovi a vedúcej denného centra pani Kláre Dynisovej za pomoc pri organizácii. Rozchádzali sa s heslom svetovej šachovej federácie „GENS UNA SUMUS – Sme jedna rodina“ a tešia sa na ďalší ročník turnaja.

Ján Marko, Senior Klub Karlova Ves

Keď ide o život, s pomocou neváhajte!

O poskytovaní prvej pomoci sa často píše, veľa hovorí, ale keď príde na lámanie chleba, mnohí sa zľaknú a radšej nečinne počkajú na príchod záchranárov. Aké dôsledky môže mať takéto čakanie, čo sa dá a má urobiť, či ako zachrániť život v kritickej situácii, o tom sa v decembri zhovárali skúsení záchranári

a hasičov,“ odporučila na úvod Veronika. Na linke treba oznámiť, kde sa nachádzate, prípadne popísať prístupovú cestu, povedať, čo sa stalo, koľko je zranených, a potom odpovedať na otázky operátora. On už medzitým pravdepodobne odoslal sanitku, no vám môže dať cenné rady, ako si počínať pri poskytovaní prvej pomoci. „*Pokiaľ ste doma sami, otvorte dvere, zapnite svetlo, zavrite psa a poprosťte susedov, aby záchranárom umožnili vstup do domu. Majte pri sebe telefón a nevolajte celú rodinu, aby v kritickej chvíli nebolo vaše číslo obsadené. To všetko môže ušetriť nesmierne cenné minúty,*“ doplnil Marek.

Pre zachovanie funkcií mozgu je nevyhnutné, aby sa neprerušil prísun kyslíka. Ak dôjde k zástave srdca, treba urobiť jeho masáž spojenú s umelým dýchaním. Na chvíľu dokážeme činnosť srdca nahradiť, pumpovaním sa dostáva do mozgu krv a aj keď v menšej miere, stále dochádza k okysličeniu. „*Najprv zistíte, či človek dýcha, zakričte naňho, či zareaguje. Ak nie, priložte mu ucho nad ústa, pozrite, či sa dvíha hrudník. Nebojte sa pokúsiť o rozdýchanie, pretože človeku, ktorý je v ohrození života, vaša pomoc nemôže uškodiť viac, ako by mu uškodila nečinnosť. Položte dlane presne nad koniec*

hrudnej kosti a striedajte 30 stlačení a dva vdychy, až kým nepríde záchranka alebo aspoň tak dlho, ako vládnete. Stláčať treba dosť silno, približne do hĺbky 10 centimetrov. Stáva sa, že sa pri tom zlomí rebro, no napriek tomu treba pokračovať. Takto môžete zabezpečiť, že človek nielen prežije, ale zotaví sa po psychickej i telesnej stránke,“ vysvetlili záchranári a všetky činnosti predviedli na modeli ľudského tela.

Poslucháčom objasnili aj príznaky srdcového infarktu a mozgovej príhody, čo sú časté zdravotné problémy v seniorskom veku. Infarkt sa často prejaví náhlou silnou bolesťou na hrudi, slabosťou, potením, niekedy napínaním na vracanie. „*Takéhoto človeka treba posadiť, uvoľniť mu hrudník a upokojiť ho. Môžete mu dať rozhrýzť dve tabletky acylpyrínu a aj keby sa mu ulavilo, rozhodne treba zavolať záchranku. Cievnú mozgovú príhodu obvykle sprevádza porucha reči, ochabnutie končatín na jednej strane, pokles kútika úst. Rovnako volajte záchranú službu, ak sa pacient dostane včas k lekárovi, dá sa mu ešte účinne pomôcť,*“ poradili záchranári.

Denne zazvoní telefón v bratislavskom operačnom stredisku záchrannej služby približne 300-krát. Odborníci smutne skonštatovali, že mnohí ľudia záchranú službu zneužívajú, volajú si sanitku k ťažkostiam, s ktorými mohli navštíviť ambulanciu. Hrozí, že pre zbytočný výjazd nestihnú zdravotníci včas pomôcť niekomu, kto to naozaj potrebuje.

Text a snímka Jana Škutková

Veronika Petrovičová a Marek Hraško členmi denného centra seniorov na Športovej ulici a poskytli im aj praktický kurz o riešení najčastejších život ohrozujúcich situácií.

„*Keď máte do činenia s človekom, ktorý prestal dýchať, prudko krváca či náhle stráca vedomie, volajte číslo 155, pretože je to priama linka na zdravotnícku pomoc. Všeobecné číslo 112 je vhodné volať, ak ste svedkom autonehody, požiaru alebo podobnej udalosti, ku ktorej je potrebné privolať aj políciu*

Ako priblížiť deťom dejiny?

Ak učiteľ dejepisu dokáže rozprávať deťom živé príbehy namiesto faktov a leto-počtov, zostane im v pamäti po celý život. Väčšinou vyvolá v mladšej mysli záujem, ktorý človeka už nikdy neopustí a oživuje sa prinajmenšom počas dovolení a návštev historicky zaujímavých miest. V škole na Riazanskej využili učitelia slovenčiny

Ivan Szabó predstavil ôsmakom sochára Xavera Messerschmida

a histórie ponuku vydavateľstva Perfekt a koncom novembra pozvali medzi seba troch autorov literatúry faktu. Na návštevu prišli páni Ivan Mrva, Ivan Szabó a Ladislav Švihran. Spisovatelia si nezabudli vziať na stretnutie s mladými poslucháčmi potreb-

nú dávku humoru a pripravili pre nich veľa zaujímavostí.

Siedmáci sa porozprávali s historikom Ivanom Mrvom o tom, ako žila a vládla Mária Terézia, ako sa jej otcovi podarilo udržať trón pre Habsburgovcov, aj keď mal „iba“ dcéry. Po prednáške sa rozbehla živá debata nielen o jeho knihe Mária Terézia – vladárka a matka, no poriadne načrela aj do súkromia a životných skúseností hosta.

Ivan Szabó sa stretol s ôsmakmi, aby im porozprával príbehy zo svojej poslednej knihy o zaujímavých osobnostiach žijúcich v starom Prešporku. Vybral si osudy významného sochára Xavera Messerschmida, ktorý sa do nášho mesta prisťahoval z Viedne. Sochár trpel duševnou poruchou, bál sa duchov, a preto modeloval zvláštne busty s grimasami. Vytvoril ich asi šesťdesiat a rozmiestnil do okien domu. Veril, že keď dobre trafi podobu, tento duch ho už nebude prenasledovať. Po jeho smrti sa takmer všetky busty predali na výstave vo Viedni, putovali do celého sveta. Žiaľ, v našom meste zostali len dva originály. Deťom sa rozprávanie páčilo, no zaujímalo ich aj to, ako sa pán Szabó stal spisovateľom a kedy začal písať.

K deviatakom zavítal pán Ladislav Švihran a priblížil im, ako vznikala jeho kniha Absurdity dejín. O známych historických udalostiach prináša kniha neznáme aj šokujúce podrobnosti, odhaľuje absurdity z politiky, vedy i kultúry. „Takáto literatúra doplní výklad učiteľa dejepisu nevšedným spôsobom, osvetlí mnohé súvislosti,“ povedala pani učiteľka Čuntalová, ktorá návštevu spisovateľov zorganizovala. Žiaci posledného ročníka sa už zaoberajú svo-

Siedmáci chceli poznať aj veľa faktov zo života historika Ivana Mrvu

jím profesijným smerovaním, preto ani z ich strany nechýbali otázky o písaní a vydávaní kníh.

Stretnutie bolo podnetné pre všetkých účastníkov. Aby som čosi z vedomostí vzdelaných a pracovitých pánov mohla sprostredkovať aj našim čitateľom, do-

Ladislav Švihran hovoril s deviatakmi o spolupráci autora s vydavateľstvom

hodli sme sa aj na ďalšej spolupráci. Ako prvého som poprosila o rozhovor Ivana Szabóa, autora knihy Významné osobnosti starého Prešporka.

Spisovateľom som chcel byť od chvíle, keď som sa naučil písať...

Prozaik a autor literatúry faktu PhDr. Ivan Szabó sa narodil v Leopoldove v roku 1939. Krátko pôsobil ako učiteľ, no prevažnú časť svojho profesijného pôsobenia sa venoval žurnalistickej práci. Je štvornásobným laureátom medzinárodnej ceny Egona Erwina Kisch a laureátom národnej Ceny Vojtecha Zamarovského udeľovanej za trvalý prínos do slovenskej literatúry faktu.

Vo vašom životopise sú viaceré odbočky, akoby vás v mladosti zaujímali rôzne veci. Začínali ste štúdiom chémie, prešli ste na pedagogiku, ale ani to vás nezlákalo?

Chémii som začal študovať, pretože to

bol sen môjho otca. Zdalo sa mu, že je to fajnová práca, veď chemickí inžinieri chodia v bielych plášťoch. No mňa to nebavilo, radšej než na labáky som chodil do kina! Odišiel som na pedagogickú fakultu do Nitry, kde som vyštudoval

aprobáciu Slovenský jazyk a literatúra, dejepis a výtvarná výchova. Učil som rád, no mojím snom bolo už od detstva písanie. Prvým novinárskym pôsobiskom mi bola redakcia Kamaráta, kde som založil Malú školu poézie a prózy. Neskôr ju vie-

dol Vojtech Kondrôt, mnohí päťdesiatnici si iste spomenú na túto rubriku z ich detského časopisu.

Písalo sa mi vždy ľahko, reportáž z navštívenej udalosti som spracoval neraz už vo vlaku na spätočnej ceste. Príspevky som posielal do mnohých novín. A keď som sa hneval, že mi niektoré neuverejnili, dal som negatívnym postavám vo svojich poviedkach mená redaktorov (smiech). Svoju prvú knihu som nazval Sibír bez šamanov, no cenzúra to odmietla, šamani sa k Sovietskemu zväzu nehodili! A tak redaktorka vydavateľstva zvolila názov Sibírska mozaika. Príliš sa mi nepáčil, ale vtedy to nešlo inak.

Aj keď pochádzate z Leopoldova, veľa vašich kníh sa viaže k Bratislave...

Sedem z mojich dvadsiatich siedmich kníh je o Bratislave, jednu som napísal o svojom rodnom meste Leopoldove (Žaby na Trolaskoch). Od malička som chodil do Bratislavy na prázdniny k tete a strýkovi. Strýko bol administratívny pracovník vo vojenskej nemocnici, mali vďaka tomu služobný byt v areáli hradu. Bolo to v miestach, kde je dnes vináreň, v blízkosti stáli kasárne a koniarne. Vo svahu naproti sa nachádzali protivojnové kryty. Dodnes si spomínam, ako sme počas poplachu bežali do krytu, po odtrúbení sa vojaci vracali do kasární a mne, vtedy 4-ročnému, dali na hlavu helmu, do ruky pušku a dostal som aj čierny chlebič „komisárík“ a lisovanú vojenskú kávu... Deti berú vojnu zo svojho pohľadu, dôležité sú pre ne úplne iné „udalosti“. Napríklad doma v Leopoldove bývali nemeckí vojaci u našich susedov. Varili puding v smaltovanom lavóre a tým ma kŕmili, to sa mi páčilo. Neskôr zas boli u nás ubytovaní Rusi, doniesli

tabak a zložili ho na hromadu na dvore. Mal som starších kamarátov a pre nich som z neho občas uchmatol, za čo mi požičali pištoľ alebo niečo darovali.

Významné osobnosti starého Prešporka sú zatiaľ vašou poslednou knihou. Zmestili sa do nej všetky osobnosti, o ktorých ste chceli napísať?

Nie, ani zďaleka! Vybral som tie, ktoré sa vo vtedajšom Prešporku narodili, prípadne sa narodili inde, ale žili tu a zanechali výraznejšiu stopu. Spoločným kritériom bol dátum narodenia do roku 1800.

V knihe spomínate vedca Jána Andreja Segnera. Jeho vynález v oblasti hydrauliky, tzv. Segnerovo koleso, našiel prvé uplatnenie v mlynoch, a to aj na území dnešnej Železnej studničky...

Segnerovci postavili mlyn na rieke Vydrica. Starý otec brával malého Jána Andreja na prechádzky do Mlynskej doliny a chlapcovi učaroval vodný prúd poháňajúci mlynské kolesá. Neskôr sa stal významným vedcom, študoval medicínu, matematiku, fyziku, venoval sa chémii, astronómii, ale aj botanike a poľnohospodárstvu. Historici uvádzajú, že napísal okolo 80 kníh. No hádam najväčší význam malo práve Segnerovo koleso. Princíp je jednoduchý, ide o valcovitú nádobu, z ktorej zospodu vychádzajú zohnuté vodorovné ramená. Z nich vyteká voda, tá rozkrúti nádobu opačným smerom, využíva zákon akcie a reakcie. Segnerov nápad neskôr dôkladnejšie spracoval jeho priateľ, vynikajúci švajčiarsky

polyhistor Leonard Euler. Vynález mal veľký význam pri stavbe vodných turbín, neskôr dokonca pri vývoji rakiet. Ján Andrej Segner bol láskavý a dobromyseľný človek, jeho životným krédom bolo „byť užitočným aj po smrti.“ Slávneho rodáka nám dnes pripomína dielo akademického sochára Alexandra Viku a architekta Miloša Gašparca, ktoré nájdeme na dunajskom nábreží. A keď sa večer pozrieme na oblohu, medzi miliardami hviezd je aj planétka, ktorá nesie meno Jána Andreja Segnera.

Zaujalo ma, že vo vašej tvorbe nájdeme až tri knižky o strašidlách, k tým posledným patrí dielko Prešporsko-bratislavské strašidlá. Je to vaša obľúbená téma? Máte snáď svoje obľúbené strašidlo?

Nepovedal by som, že je to moja obľúbená téma, no je stále žiadaná čitateľmi. Ľudia radi vyhľadávajú staré povesti, príbehy o strašidlách. Tiež mám k tomu vzťah a hľadám rôzne literárne a historické pramene, ktoré potom spracujem zo svojho pohľadu. Ak by som mal vybrať svoje obľúbené nadprirodzené bytosti, boli by to trolovia. Historky o nich majú zrejme pôvod v mytológii severnej Európy. V Leopoldove dodnes máme miesto nazývané Trolasky. Keď tu v roku 1663 budovali protitureckú pevnosť, na stavbe pomáhali veľa zahraničných robotníkov, mnohí prišli zďaleka a zrejme priniesli aj svoje príbehy. Stávalo sa na bažinách, kde sa v noci objavovali svetielka. Za vysvetlením nebolo treba chodiť ďaleko, niekto vymyslel, že to sú dušičky a trolovia...

Ale keď sme už pri strašidlách, jeden takýto príbeh sa viaže k už spomínaným mlynom na Vydrici. Tu v piatom mlyne zbojníci zavraždili mnícha, ktorý sa vraj potom zjavoval pri mlynskom kolese a hlavu si držal pod pazuchou. A po zjavení prízraku nasledovala vždy nejaká katastrofa, krupobitie, požiar, choroba...

Pripravujete pre čitateľov opäť niečo nové?

Áno, pracujem na druhom diele knihy o bratislavských osobnostiach. Tentoraz pôjde o životopisy ľudí narodených po roku 1800, ktorí žili približne do obdobia prvej svetovej vojny. Zarazilo ma, že je medzi nimi veľmi málo Slovákov, no vyplývalo to zo životných podmienok v tomto období. Ľudia vtedy až tak nezdôrazňovali príslušnosť k národu, študovať či robiť kariéru mohli skôr v Budapešti, Viedni alebo trebárs v nemeckom Halle.

*Zhovárala sa Jana Škutková
Snímky autorka*

100 rokov ČSR v sochárskych dielach

Pri príležitosti stého výročia vzniku Československa sa v novembri uskutočnila v Novej Cvernovke tematická sochárska výstava **ČSR 100**. Inicialoval ju sochár a pedagóg Martin Piaček. V novovznikajúcej galérii, ktorá má zatiaľ pracovný názov „Zborovňa“, prezentovalo svoje práce a vzťah k bývalému Československu desať českých a slovenských sochárov. Rôznorodými umeleckými výstupmi prechádzajúcimi naprieč spektrom umeleckých médií, názorov a generácií prispeli Dalibor Bača, Richard Barger, Filip Bielek, Anton Čierny, umelecká skupina Kassaboys, Krištof Kintera, Jaroslav Kyša, Martin Piaček, Juraj Rattaj a Jozef Vančo.

Jana Škutková, snímka Ján Šipőcz

Richard Barger predstavil bustu Melánie Nemcovej zhotovenú 3D tlačou a svojmu dielu dal názov OBČAN 1. Narodila sa 28. októbra 1918, v deň vzniku samostatného štátu Čechov a Slovákov, keď sa z bývalých poddaných rakúsko-uhorskej monarchie stali občania samostatnej republiky. Melánia Nemcová patrí k najvýznamnejším slovenským osobnostiam folkloristiky, etnografie a choreografie.

Poézii pristane priateľstvo s folklórom

V slávnostnej atmosfére sa v decembri stretli bratislavskí milovníci krásnych veršov na 162. premiére Poetického večera. Adventnému obdobiu prispôbil Juraj Sarvaš aj výber prednesených diel a, samozrejme, piesní, ktoré na gitare zahrala a zaspievala Eva Golovková. Celá sála sa rozžiarila, mladšie i staršie nohy začali podupkávať, keď na javisko vybehli deti z folklórneho súboru Červené jablčko z Rovinky. Pásmo piesní a tancov z celého Slovenska nacvičili s nimi dlhoročné sólistky SLUK-u Tatiana Mincová a Beáta Hrčková. Majstrovskou hrou na staré, neraz už zabudnuté hudobné nástroje ich sprevádzal zakladateľ súboru Vilo Meško. Ak milujete pekné verše, zastavte sa v Poetickom štúdiu v Dome kultúry na Kramároch opäť 18. februára o 19. h.

Text a snímka Jana Škutková

Život je krajší, keď plyníe *pianko*

11. decembra odohral v Stredisku kultúry na Vajnorskej Peter Nagy s klaviristom Pavlom Bartovicom a sláčikovým kvartetom Milana Adamca záverečný koncert turné **PIANKO**, s ktorým navštívili jedenásť českých a slovenských miest. Známe piesne dostali pokojnejšie akustické aranžmány a spojenie s klasickými nástrojmi im vyslovene pristalo. „Sláčikové kvarteto bolo v minulosti tým, čím sú dnes rockové kapely. Ak v ňom boli kvalitní muzikanti, tvorili kompaktný celok a hrali zrozumiteľnú hudbu. Ten zvuk sa mi vždy páčil,“ vysvetlil Peter Nagy neobvyklé muzikantské spojenie. „Popri vynikajúcich interpretoch vážnej hudby, ktorí sú veľkými profesionálmi a členmi renomovaných orchestrov, je pre mňa oporou klavirista Pavol Bartovic. Hrali sme spolu už v Indigu a dobre si rozumieme. Má vynikajúcu schopnosť dať nápadom hudbnú podobu.“

Popri starších skladbách sa na CD *Pianko* dostala nová pieseň 50 žiráf. Jej smutný text hovorí o vyhubení najväčšieho stáda týchto exotických zvierat chovaných v zajatí. Stalo sa to v ZOO založenej legendárnym českým prírodovedcom Josefom Vágnerom v mestečku Dvůr Králové nad Labem, pričom podozrenie z nákazlivého ochorenia sa nikdy nepotvrdilo. „Mám zvieratá rád a pieseň vo

mne dozrievala roky, kým som našiel tú správnu podobu,“ uviedol spevák, ktorý svoj vzťah k nemým tváram vyjadril aj finančnou zbierkou na opustené zvieratá v útulku. O štedrosť divákov dojímavo „poprosil“ aj jeho štvornohý priateľ a domáci miláčik.

Peter Nagy oslávi tento rok 35. výročie koncertovania. Úspechy slávil doma i v zahraničí, na jeho piesňach vyrástli viaceré generácie. Tvrdí, že prežíva najspokojnejšie obdobie svojho života, vie, čo chce, a robí to, čo ho teší. Vernému publiku neustále dokazuje schopnosť nepodliezť vysoko nastavenú latku.

Text a snímka Jana Škutková

Fascinuje ma miznúci svet...

Spisovateľ, milovník rokenrolu a človek s veľkým zmyslom pre humor Juraj Šebo bol hosťom decembrovej talk show Na kus reči v Stredisku kultúry. Za mladi spieval v kapele a k rozhovoru s Jozefom Banášom pridal zopár obľúbených piesní Elvisa Presleyho, takže sa večer tentokrát zaobišiel bez hudobného hosťa. Zato v hľadisku sa zišiel celý rad priateľov z umeleckých kruhov (hudobný skladateľ Igor Bázlik, kameraman Ladislav Kraus, muzikálový spevák Vladimír Sloiar či syn Františka Dibarboru Michal), ktorí doplnili program mnohými autentickými historkami.

Keď o minulosti rozpráva bratislavský rodák, ktorý po dekádach zmapoval 20. storočie vo svojich knihách a kultúrne dianie zachytil v publikáciách Také bolo PKO či Slovenský bigbít, sypú sa z rúk zaujímavé informácie, veselé zážitky i nostalgické spomienky. „Narodil som sa na Trnávke, vtedy to bol ešte Dornkapel, neskôr sa rodičia presťahovali a bývali sme v Manderláku. Zažil som prechod od kapitalizmu k socializmu, v mojom detstve sa miešal Otčenáš

s Piesňou práce, Ježiško s Dedom Mrázom, rozpor medzi tým, čo sa mohlo hovoriť v škole a čo sa spomínalo doma. Učiteľku som v kostole pozdravil „Čest práci!“ a nevedel som, prečo sa schovávala za stĺpom. Veril som, že ako darček k birmovke dostanem bicykel, po ktorom som veľmi túžil. Dostal som síce hodinky Pobeda, zato tie idú dodnes,“ spomínal Juraj Šebo na svoje najmladšie roky. Neskôr sa stal členom bigbítovej skupiny a anglické texty „odchytil“ z rádia. Keď Pavol Hammel začal spievať po slovensky, zistil, že sa to dá, a uznal, že vtedajšie texty Peteraja, Filana či Zema boli v porovnaní so svetom na veľmi vysokej úrovni.

„Bratislava leží na sútoku Dunaja a vína,“ vyjadril sa Juraj Šebo v jednom zo starších rozhovorov a k tejto myšlienke sa vrátil. Ku koloritu mesta vždy patrili aj obľúbené kaviarne, kde si ľudia prečítali noviny. Dnes sa noviny v kaviarni predávajú a postávajúcích čitateľov stretnete v supermarketoch. Návštevníci barov či krčmíček boli verní svojmu podniku, všetci štampasti sa po-

znali. „Vo Fajke nebolo výnimkou, že za jedným stolom sedel Laco Novomeský s kominárom či študentom a zaplatil za nich útratu. V Anglicku tradíciu takeého miesta pestujú aj 300 rokov, u nás na to nedbáme. Štadión Tehelné pole, kde bola naakumulovaná atmosféra stoviek športových udalostí, sme zrovnali so zemou a nahradili modernými stavbami. To je mi ľúto a snažím sa aspoň niektoré miesta a spomienky zachovať vo svojich knihách.“

Jana Škutková, snímka Jana Plevová

Bigbítový záver roka

Tri ostrieľané a dlhými desaťročiami overené hudobné formácie rozprúdili koncom decembra krv rockových fanúšikov v Stredisku kultúry.

Úvod ôsmeho ročníka Bigbeatových Vianoc patril bratislavskej skupine The Buttons s frontmanom Dodom Šuhajdom. Názov kapely má spojitosť s albumom The Rolling Stones Between The Buttons. Páni nestratili nič zo svojej vitality a pripomenuli atmosféru 60. rokov minulého

storočia, keď slovenskí a českí muzikanti používali radšej názov bigbít než rock, pretože tento menej prekážal komunistickým cenzorom. Avšak v okamihu, keď súdruhovia pochopili, že rock a bigbít je to isté, nielen The Buttons mali smolu.

Pavol Hammel a skupina Prúdy potešili fanúšikov výberom najväčších hitov zo svojej tvorby. Publikum poznalo väčšinu z nich naspamäť a s radosťou sa pridávalo k spevákovu v nezabudnuteľných sklad-

bách ako Medulienka, Zvoňte zvonky či Stromy, to sú z dreva básne... Piesňou Smutná ranná električka vzdala kapela hold bývalým kolegom Mariánovi Vargovi a Fedorovi Frešovi, ktorí už jej kroky sledujú z hudobníckeho neba.

Záver večera patril legende z Brna s názvom Synkopy 61. Skupina, ktorá dokonale spojila moravskú muzikálnosť s harmóniami a viachlasmi kalifornských Beach Boys, takisto zažiarila v zlatých šesťdesiatych. Aj v tomto prípade platí, že s pribúdajúcimi rokmi kapela nestratila chuť hrať bigbít a publikum potešila svojím najznámejším hitom Válka je vül.

Text a snímka Jana Škutková

INZERCIA

Oprava a čalúnenie nábytku: sedačky, starožitný nábytok, nové výrobky na objednávku.
Čalúnnictvo Jozef Rusnák, Vajnorská 89, Bratislava.
0902 757 644

Profesionálne fotenie detí, rodinné portréty, oslavy, svadby. Kontakt 0903 527 831

Pozývame

STREDISKO KULTÚRY BRATISLAVA- NOVÉ MESTO VAJNORSKÁ 21

tel.: 02/44 37 37 60

info@skvajnorska.sk, www.skvajnorska.sk
nájdate nás aj na FB:

<https://www.facebook.com/strediskokulturybanm>

PODUJATIA PRE ŠIROKÚ VEREJNOSŤ

6. 2. 2019, streda 19. h

Na kus reči s Jozefom Banášom – hosť: Dano Dangi

HUDBOBNÉ-TANEČNÉ PROGRAMY

Tradičné, a predsa vždy nové ČAJE O PIATEJ o 17. h,
živá hudba 60. - 90. rokov, žrebovanie vstupeniek

2. 2. 2019 **HS SATURN**

9. 2. 2019 **HS PARTY TIME**

16. 2. 2019 **VALENTÍNSKY ČAJ O PIATEJ**

23. 2. 2019 **HS MERYTAN**

KLUBOVÉ PODUJATIA

Každý pondelok, 18. h

Sahadža joga - ako sa zbaviť stresu, začiatocníci,
vstup voľný

7. 2. 2019, štvrtok 16. h

Klub priateľov opery

22. 2. 2019, piatok 14. h
Informačné centrum zdravia
– pre záujemcov o zdravú výživu

VÝMENNÉ STRETNUTIA ZBERATEĽOV (VSZ)

2. 2. 2019, sobota od 8. h do 12. h.

Medzinárodné VSZ mincí, pohľadníc, bankoviek,
odznakov, vyznamenaní, etikiet, filatélie, plagátov,
kníh, gramoplatní a pod.

9. 2. 2019, sobota od 8. h

VSZ Minerály – exkluzívna medzinárodná výstava
minerálov, skamenelín a drahých kameňov

Predpredaj vstupeniek: streda 16. h – 19. h
a jednu hodinu pred podujatím v SK BNM Vajnorská
21, tel.: **02/44373763**.

Zmena programu vyhradená.

Blížišie informácie na tel. č.: 02/44 37 37 60

Ponúkame pre základné a stredné školy kultúr-
nospoločenské a výchovno-vzdelávacie podujatia,
tel.: **0903/929 244, 02/44 37 37 82**

Prenájom priestorov na semináre, spoločenské
akcie, prezentácie, tel. **0904/691 507,**
02/44 37 37 82

Výroba reklamy od vizitiek po transparency –
vrátane grafických návrhov
za **VÝHODNÉ CENY, tel. 02/44 37 25 12**

DOM KULTÚRY KRAMÁRE

Stromová 18

tel.: 02/54 77 11 48

dkkramare@chello.sk

www.skvajnorska.sk

PODUJATIA PRE ŠIROKÚ VEREJNOSŤ

18. 2. 2019, pondelok 19. h

**Poetický večer s Jurajom Sarvašom a jeho
hostami** – fašiangový večer poézie a piesní
„Veselo i vážne, nikdy nie vlačne“

KLUBOVÉ PODUJATIA

6. a 20. 2. 2019, streda 16. h

Klub Venuša – klubové stretnutie

Ligy proti rakovine

Služby – prenájom priestorov na semináre,
spoločenské posedenia, prezentácie

Predaj vstupeniek: pondelok, utorok,
od 16. h do 19. h (vždy 2 týždne pred podujatím)
Vstupné sa vráti len v prípade zrušenia
predstavenia.

Zmena programu vyhradená.

Vstupenky nerezervujeme.

Jozef Banáš Na kus reči

pravidelný program spustený humorom,
hudbou, spevom a posedením pri vínu

HOSŤ
**Dano
Dangi**

režisér, scenárista a herec

Hudobný hosť
Michaela Regecová
gitarová virtuózka

VSTUPNÉ: 10 €

6.2.2019 19. h

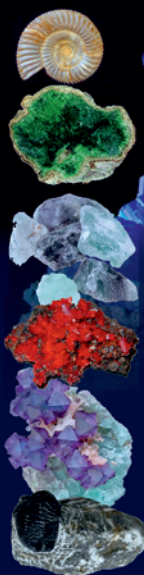

PRIPRAVUJEME

Na kus reči

20. 3. 2019

s Jozefom Banášom
host' Ján Baránek - politológ

Výstavy a medzinárodné stretnutia zberateľov

**minerálov, skamenelín
a drahých kameňov**

2019

9. februára 2019

13. apríla 2019

19. októbra 2019

v Stredisku kultúry BNM, Vajnorská 21, BA

8.00 - 15.00

vstupné: dospelí 1,- €, dôchodcovia 0,70,- €
deti do 10 rokov a držiteľia ZTP Z D A R M A

Stoly: 13,- €, objednať stôl: Andreja Heldová, tel.: 0948 933 999
e-mail: heldovaandrea@gmail.com

VÝMENNÉ STRETNUTIA ZBERATEĽOV 2019

mince, pohľadnice,
bankovky, odznaky,
vyznamenania,
telefónne karty, etikety,
vreckové kalendáre,
pivné tácky, filatélie,
plagáty, knihy,
gramoplatne...

o 8.00 - 12.00 hod.

vstupné: 1,- €, dôchodcovia 0,70,- €
deti do 10 r. a ZTP zdarma,
poplatok za stôl: 4,-

medzinárodné VSZ

o 8.00 - 13.00 hod.

vstupné: 1,- €, dôchodcovia 0,70,- €
deti do 10 r. a ZTP zdarma,
poplatok za stôl: 5,- €

05. január

02. február

02. marec

06. apríl

04. máj

15. jún

14. september

12. október

09. november

14. december